Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной 12-hоо гарана | № 255 (17378) | 1986 оной ноябриин 5, среда | Сэн 3 мүн.

Соведүүдэй ороной эрхэтэд! Шэнэдхэн хубилгалга— бултанай, хүн бүхэнэй хэрэг мүн! Экономикодо, ниитын ажабайдалай бүхы һалбаринуудта революционно хубилалтануудые эдэбхитэйгээр бэелүүлэгты!

(КПСС-эй ЦК-гай Уряануудһаа).

...й обкомдо, Буряадай АССР-эй ...нистрнүүдэй Советдэ, ...фсоюзуудай советдэ ...лон ВЛКСМ-эй обкомдо

...уудалай, ажа- ...хын эд бараа бү- ...т республикын ...нэгэдэлнүүдэй ба ...удай дунда 1986 ...хи кварталай тур- ...эн социалис мү- ...нгүүдые хаража ...эй обкомой бю- ... АССР-эй Мини- ...овет профсоюзуу- ...лон ВЛКСМ-эй об- ...дын судна бүтээл- ...й коллективтэ нэ- ...и олгожо, дам- ...Улаан туг мүнгэн ...барюулба. Түс за- ...ектив соёлой-ажа- ...ажахын хэрэглэм- ...эе бүтээн гаргаха ...4 процент, про- ...даа наймаанда ...абарияа 100 про- ...хүлһэнэй фондын ... эд бараа үйлэдбэрилгые 108,8 процент дүүргэһэн, һайн шанартай продукци гаргалгые хангаһан байха юм.

* * *

«БАМтоннельстрой» гэжэ барилгын управлениин проходчигуудай бригадануудай дунда байгша оной гурбадахи кварталай туршада дэлгэрһэн үргэн дэлисэтэй социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, тоннельнэ 11-дэхи отрядай Г. П. Лукьяновай хүтэлбэрилдэг бригадын коллективые нэгэдэхи һуурида гараһанда тооложо, дамжуулгын Улаан туг барюулаа. Энэ түрүү бригада барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин түсэб 125 процент, ажалай бүтээсын талаар даабарие 136,9 процент дүүргэһэн, хэгдэһэн хүдэлмэриин өөрынь үнэ сэн доошолуулһан байна.

ИЛАГШАД ТОДОРБО

КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, профсоюзуудай совет болон ВЛКСМ-эй обком, республикын промышленностиин, барилгын, транспортын, хэлхеэ холбооной, худалдаа наймаанай, ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинуудай хоорондохи социалис мүрысөөнэй 1986 оной гурбадахи кварталай дүнгүүдые хаража үзөөд, нимэ, коллективүүдые түрүү һуурида гараһанда тооложо, дамжуулгын Улаан тугуудые барюулха тухай тогтообо:

Энергетическэ предприятинуудһаа:

«Бурятэнергын» Түбэй электрическэ сетьнүүдэй управлени.

Геолого-шэнжэлгын предприятинуудһаа:

«Бурятгеология» нэгэдэлэй Сэлэнгын геолого-шэнжэлгын экспедици.

Юрэнхы барилгын эмхинүүдһээ:

Главбурятстройн «Спецстроймеханизация» трестын 1-дэхи УМС.

Горнорудна промышленностиин предприятинуудһаа:

Хяагтын плавико-шпадай рудник.

Барилгын материалнуудай промышленностиин предприятинуудһаа:

Тимлюйн цементын завод.

Автотранспортын предприятинуудһаа:

«Бурятавтотранс» нэгэдэлэй Улаан-Үдын пассажирска автотранспортна 3-дахи предприяти.

Түмэр замай транспортын предприятинуудһаа:

Улаан-Үдын сигнализаци болон хэлхеэ холбооной дистанци.

Хүнгэн ба нютагай промышленностиин предприятинуудһаа:

Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинат.

Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинуудһаа:

«Бурятмебельбыт» нэгэдэл.

Худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолой предприятинуудһаа:

Улаан-Үдын 1-дэхи пищеторг.

Хэлхеэ холбооной предприятинуудһаа:

Республикын радиотелевизионно-дамжуулгын түб.

Республикын Ойн ажахын министерствын предприятинуудһаа:

Түнхэнэй мехлесхоз.

Республикын Гэр байрын-коммунально-ажахын министерствын предприятинуудһаа:

Мухар-Шэбэрэй райгүйсэдкомой дэргэдэхи гэр байрын-коммунальна ажахын үйлэдбэриин управлени.

Модо бэлэдхэлгын болон модо болбосоруулгын предприятинуудһаа:

Ивалгын леспромхоз.

Проектнэ эмхинүүдһээ:

«Бурятгражданпроект» институт.

Тусхайлагдамал хабсаргалгын эмхинүүдһээ:

«Связьстрой» трестын нүүдэл-оньһожоруулагдамал 803-дахи колонно.

Республикын Госагропромой предприятинуудһаа:

Улаан-Үдын хилээмэнэй комбинат.

Машина бүтээлгын болон металл болбосоруулгын предприятинуудһаа социалис мүрысөөнэй гурим дүүргэгшэд тодороогүй, тиимэһээ түрүү һуури олгохогүй.

Агуу Октябриин хүндэлэлдэ

...БАРИИН ...СООГООР

...тябриин 69 жэлэй ...ндэ дэлгэрһэн со- ...рысөөндэ оролсо- ...гын «Бурятводст- ...лениин Загарайн ...коллектив арбан хо- ...н жэлэйнгээ тү- ...лэй түсэбые гур- ...урид дүүргэбэ. ...үнгэрһэн хугасаа ...1 миллион 233 ...ашаглажа, жэ- ...бариие 54 мянган ...үлүүлээ. Мүнөө ...рилгашад ерэхэ жэ- ...һарын тоосоогоор ...түсэбэй дүүргэлгэдэ ...участогай барилга- ...ехээр оруулаа.

А. ПОТАНИНА.

ТЭМСЭЛ УЛАМ ШАНГАДАНА

Ерэхэ жэлдэ тогтууритай баян ургаса ургуулхын түлөө тэмсэлдэ оролсоһон Хориин районой Дэдэ-Тайлсын совхозой механизаторнууд эдэ үдэрнүүдтэ поли, сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргажа туха сүлөөгүй. Жэшээлбэл, байгша оной эхинһээ хойшо таряалан, сабшаланда бүхыдөө 12129 тонно органическа үтэгжүүлгэ зөөгдөө юм. Тэрэнэйнь 7320 тонно намарай һаранuудта гаргагдаа.

Механизаторнууд эдэ үдэрнүүдтэ тэжээлэй ургамалнуудай таригдаха поли үтэгжүүлнэ. Наг шэбхэ суглуулжа зөөхэ хүдэлмэридэ районой заһабарилгын-техническэ предприятиин, «Агропромхимия» нэгэдэлэй хүдэлмэришэд горитойхон хубитаяа оруулна.

Л. ЦЫРЕМПИЛОВ.

...РИЛГАШАДАЙ БЭЛЭГ

...одсрожно районой ...5 эмхи Агуу Октяб- ...дэрые угтуулан гү- ...эб, даабаринуудые ... дүүргэбэ. Түрүү- ... Горремстройтре- ...заһабарилга-барилгын ...управленидэ (началь- ...Ю. Л. Толстобров), ...һуури «Сибхиммон- ...тын Забайкалиин хабсаргалгын управленидэ олгогдобо.

Байгша оной гурбадахи кварталда олон айл бүлэнүүд шэнэ гэрнүүдтэ нүүжэ оробо. Тэрэ тоодо Восточный посёлогтохи 110, мүн 180 квартиратай гэрнүүдэй түрүүшын ээлжээн ашаглалгада тушаагдажа, барилгашадташье, хүн зондошье ехэ баяр баясхалан болоо.

Н. ТАРХАНОВ.

ШЭНЭ ГЭРНҮҮДЫЕ ТОЛЛОНО

Агуу Октябриин һайндэрэй урда Улаан-Үдын 47-дохи кварталда 120 квартиратай байшан шэнэ гэр ашаглалгада тушаагдаба. Гэр барилгын комбинадай В. И. Трескинэй хүтэлбэрилдэг комплексно бригада энэ гэрые барижа, хүн зондо дамжуулба гээшэ.

Удангүй 13-дахи, 46-дахи кварталнуудтахи хоёр шэнэ гэр ашаглалгада үгтэхэ. 80 квартиратай гэр барилгые В. Г. Малышевскиин ударидадаг комплексно бригада түгэсхэжэ байнхай. Эндэ илангаяа һайнаар хүдэлжэ, шалгаран гарагшад cooһoo хабсаргагша А. Б. Яуфунтан, штукатур-шэрдэгшэ Н. А. Китаева гэгшэдые нэрлэмээр. Нүхэр Трескинэй бригадада хүдэлдэг бетонщик В. Н. Кривогорницын, штукатур-шэрдэгшэ А. С. Илькова гэгшэд илангаяа шадамар бэрхэ барилгашад гэжэ мэдэрэгдээ.

Томо панельнэ гэрнүүдые баридаг заводой перлитнэ цехэй коллектив жэлэй эхинһээ арбан һарын түсэб, даабаринуудаа сүм бэелүүлбэ. Эндэхи Г. Ф. Погореловэй ударидадаг комплексно томо бригада илангаяа үрэ бүтээсэтэйгээр хүдэлжэ, илагшадай тоодо ороо.

З. ОСТОЕВА.

...Шэбэрэй районой «Знамя Ленина» ...бүхыдөө 4800 гектарай таряан ху- ...таряалан дээрэнь 24 комбайн хүдэл- ...байна. Залуу комбайнер Зоригто Дашиев 8390 центнер таряа сохижо, мүрысөөндэ онсо шалгараа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозой чемпион З. Дашиев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТА БАРЮУЛАГДАБА

Үнгэрһэн 1985—1986 онуудай малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар түгэсхэжэ, үбэлэй һаранuудта мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха талаар үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаһан, Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илаһанай тоодо оролсоһон Зэдын районой Оёорой совхозой ажалшад КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан алдартай. Энэ үндэр шагналые барюулгада зорюулагдаһан баярай суглаан совхозой соёлой байшан соо һаяхан болоо.

Совхозой директор С. М. Филиппов энэ суглаае нээжэ, КПСС-эй обкомой партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин таһагые даагша Н. И. Крючковто үгэ үгөө. Партиин обкомой бюрогой, республикын Министрнүүдэй Соведэй, профсоюзуудай соведэй болон ВЛКСМ-эй обкомой зүгһөө тэрэ түс ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдые үндэр шагналаарнь халуунаар амаршалаад, совхозой түлөөлэгшэдтэ Хүндэлэлэй грамота барюулаа.

П. ВЕРШИНИН.

СЭВ-эй СЕССИИН ЗАСЕДАНИ

БУХАРЕСТ. (ТАСС). СЭВ-эй сессиин 42-дохи заседани ноябриин 3-да нээгдэбэ. Социалис экономическа харилсаае саашадань хүгжөөлгын гол шухала асуудалнууд тэрээн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ.

СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай правительствануудай толгойлогшонорһоо бүридүүлэгдэһэн делегацинууд, мүн Югославиин делегаци, социалис хараа шэглэлээр хүгжэжэ байгаа зарим оронуудай адаглагшад сессиин хүдэлмэридэ хабаадана.

Совет делегациие толгойлогшо — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. И. Рыжков заседани дээрэ үгэ хэлэбэ. 2000 он болотор ядерна болон хүн зониие хюдаха зорилготой бусад түхэлэй буу зэбсэгүүдые шата шатаарнь усадхахые хараалһан Советскэ Союзай январиин 15-да дурадхаһан мэдээжэ программаар — гадаадын политическэ асари ехэ үүсхэлээр энэ жэлэй эхин тэмдэглэгдэһэн байгаа гэжэ тэрэ мэдүүлбэ. Манай ленинскэ партиин XXVII съезд уласхоорондын аюулгүй байдалай бүгэдэ ниитын гурим байгуулгын хараа бодолые арад түмэндэ найруулан соносхоо һэн. Тэрээн соо гансал сэрэгэй болон политическэ бэшэ, харин экономическа ба гуманитарна асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдаһан байгаа.

Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүд буу зэбсэгүүдые хуряалгын асуудалнуудта комплексноор хандахын түлөө тэмсэхэдээ, политическэ зүбшэлэлгын комитедэй Будапештдэ болоһон зүблөөн дээрэ гүрэнүүдэй сэрэгэй гаргашануудые хороожо, Европодохи зэбсэгтэ хүсэнүүдые, юрын буу зэбсэгүүдые хуряалгын ехэ программа зохёогоо һэн. Энэ дурадхалда НАТО-гай оронуудай харюу үгэхыень хүлеэжэ байнабди. Румыниин Социалис Республикын, Болгариин Арадай Республикын, Германиин Демократическа Республикын, Чехословакиин Социалис Республикын дурадхалнуудтай зохилдуулжа, Балканда, Европын түбтэ ядерна болон химическэ буу зэбсэггүй зононуудые байгуулга, иимэ буу зэбсэгүүдһээ Европые сүлөөлхэ хэрэгтэ шухала хубитаяа оруулха байна.

Дайн ба эб найрамдалай асуудалнуудые таарамжатай һайнаар шиидхэхын тула, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын ба эгээл үргэн ехэ уласхоорондын харилсаае хүгжөөхын тула Рейкьявигта болоһон совет-американ уулзалга дээрэ түүхэтэ арга боломжо байгуулагдаһан байгаа, Хэрбээ США-гай сэрэгэй бүлэю хүсэтэй болохые оролдоогүй һаань, хэрбээ буу зэбсэгүүдые бүтээлгын замбуулинай дайдада гаргагдаагүй һаань, ядерна мухардалгаһаа гараха арга боломжын бии байһые энэ уулзалга дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой ооулһан шэнэ, гүнзэгы удхатай совет дурадхалнууд бата найдамтайгаар харуулаа. Ядерна буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө тэмсэлдэ тон шэнэ оршон байдал тохёолдожо байнхай. Тэрэ ядерна буу зэбсэгүүдые хороохо, тэдэниие бүрин хүсэдөөр усадхаха зорилготой хүсэлэл оролдолгонуудаа эршэмтэйгээр ябуулха эрилтэ табина.

Уласхоорондын, мүн дотоодын хэрэгүүдтэ манай нэгэдэлэй агуу ехэ хүсэтэй, аха дүү оронуудай нягта жагсаалтай байһые бидэ бултадаа мэдэрнэбди. Мүнөө, дэлхэй дээрэхи байдалай айхабтар орёо түгшүүритэй болоод байха үедэ, хани харилсаата оронуудай социалис байгуулалтын улам бүри үргэн ехэ зорилгонуудые шиидхэжэ байха үедэ, энэмнай илангаяа шухала удха шанартай байна. Энэнь бидэнэй хараалһан зорилгонууд тээшээ улам бүри хурдан түргэнөөр дабшаха, хангалтагүй үйлэ хэрэгүүдэй ушар шалтагаануудые эрид шууд элирүүлхэ, манай бэрхэшээл түбэгүүдые, дутуу дунданууды гаталан дабаха арга олгоно.

Орёо түгшүүритэй оршон байдалда социалис оронууд олон юрэнхы зорилгонуудые шиидхэхэ ушартай болоно. Ниитын үйлэдбэриие эршэмтэйгээр хүгжөөһэнэй, тэрэнэй ашаг үрые эрид дээшэлүүлһэнэй үндэһөөр социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха гээшэ тэдэнэй гол зорилгонуудай нэгэниинь болоно. Арадай ажахыгаа хурдан түргэнөөр хүгжөөхэдэнь, ашаг үрэ ехэтэйгээр дээшэлүүлхэдэнь, Вьетнамай Социалис Республикада, Кубын Республикада Монголдо туһаламжа үзүүлхэ гээшэ харилсаа холбооной шухалын шухала үг зорилгонуудай нэгэниинь болоно гэжэ Москвадахи Экономическа зүблөөн дээрэ тэмдэглэгдээ һэн. Хурдадхалгын стратегиин гол шухала удха шанартай байһые, хүгжэлтын мүнөөнэй шатада социализмын гүнзэгы ехэ эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэй байһые, дотоодын ба гадаадын эрхэ нүхэсэлнүүдһээ эдэ бүгэдын үндэһэлдэг байһые манай хамтын хараа шэглэл үшөө дахин элирхэйлэн гэршэлнэ.

Эрдэм-техникын дэбжэлтын үндэһөөр экономико эршэдхэхэ, хани харилсаата оронуудай технико-экономическа үрэ дүнгүүдые бэхижүүлхэ, манай нэгэдэл болон жагсаалые батадхаха талаар КПСС-эй XXVII съездын, бусад аха дүү партинуудай съезднүүдэй табиһан зорилгонууд хоорондохи харилсааемнай үндэһөөрнь хубилгаха эрилтэ табина.

Энэ түсэбтэ табан жэлдэ аха дүү оронуудтай хамта социалис экономическа харилсаае хүгжөөлгэдэ шэнэ алхам хэхээр манай шиидэнхэй байһые КПСС-эй XXVII съезд батадхаа һэн. СЭВ-эй оронуудтай харилсаа холбоогоо ади бүхы талаарнь үргэдхыень, үйлэдбэриие эршэдхэхэ зорилготойгоор уласхоорондын социалис ажалай хубааралгын булюу һайн талые эгээл гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэхыень манай партиин Центральна Комитет гүрэнэй хүтэлбэриин бүхы зургаануудые, совет ажахы эрхилэлгын бүхы шатануудые уялгана.

Экономико шэнэдхэн хубилгаха гээшэ орёо хэрэг мүн. Социально-экономическа хурдадхалгын хараа шугам ниитын ажал ябуулгын бусад һалбаринуудта шэнэдхэн хубилгалга бэелүүлхэ гэһэн удхатай. 70-аад онуудай, 80-яад онуудай эхинэй таарамжагүй шэглэлнүүдые зайсуулан дабаха талаар революционно ехэ хубилалтануудай шатада Советскэ Союз ороод, шанар ба ашаг үрэ дээшэлүүлхэ хүгжэлтээ хурдадхаха зорилго бэелүүлнэ. Хараалагдаһан зорилгонуудые туйлахын тулада социалис экономическа нэгэдэлэй арга боломжонуудые бүри хүсэдөөр хэрэглэхэ шухала гээд XXVII съездын документнүүд соо онсолон заагданхай.

Эршэдхэлгын эрилтэнүүдтэ харюусамаар ажахы эрхилэлгын нэгэн бүхэли онол арганuудые байгуулха хүдэлмэри Советскэ Союзда ябуулагдана. Гадаадын экономическа ажал ябуулгын системэдэ үндэһэн хубилалтануудые бэелүүлхэ гээшэ тэрэнэй таһаршагүй хубинь мүн. Совет экономико хүгжөөлгэдэ, хани харилсаата бусад оронуудтай холбоо барисаа хүгжөөлгэдэ, социалис нэгэдэлые бэхижүүлгэдэ тэдэнэр ехэ удха шанартай юм. Иимэ хубилалтануудые хээгүй һаа, ажалай уласхоорондын социалис хубааридай үлэмжэ һайн талануудые ёһотой хэмжээгээр хэрэглэхэ, манай харилсаа холбооной ашаг үрые дээшэлүүлхэ гээшэ хүшэр байха. Энэ харилсаа холбоомнай СЭВ-эй бүхы оронуудта эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхаха хараа шугамые бодото дээрэнь бэелүүлгын нүлөө ехэтэй арга болохо зэргэтэй.

Мүнөө жэлдэ манай оронуудта комплексно программын асуудалнуудаар хамтын шэнжэлгэнүүд эхилээ. 400 шахуу түгэс бэлэн болгогдоһон шэнжэлгэнүүд гансал мүнөө жэлдэ үйлэдбэридэ дамжуулагдаха байна. Манай арадай түсэбөөр энээнэй тулада шухала арга нөөсэнүүд байгуулагдана. Гэбэшье эмхидхэлэй асуудалнууд шиидхэгдээгүй, саашадаашье шиидхэгдэхэнь хэсүү. Программын ёһоор хүдэлмэри хангахын тулада элдэб хэмжээндэ олон асуудалнууд табигдана. Тэдэниие шиидхэхэ үедэ научно-үйлэдбэриин хамжаанай хүгжэлтые хангаха программые залан хүтэлхэ нэгэн бүхэли онол арга бии болгогдожо, нарижуулагдаха байна. Эндэ бэрхэшээлнүүд олон. Зарим ушарнуудта албан зургаанууд хоорондо элдэб һаад түбэг ушарна албан хойрог ябадал гаргагдана. Тиимэһээ бидэ бултадаа ехэ хүдэлмэри хэхэ болонобди. Манай сесси дээрэ эдэ асуудалнуудые тодорхойгоор хаража үзэхэ байһамнай һайн.

1986—1990 онуудта хараадуулагдаһан түсэбүүдые таарулан зохилдуулха үедэ арадай ажахын зарим ехэ асуудалнуудые шиидхэлгэ болбол үнгэрөөшэ хугасаадахи хамтын ажал ябуулгын нүгөөдэ горитой дүн болоно. Зарим асуудалнууд бури холын хараатайгаар шиидхэгдээ. 2000 он болотор хугасаада экономическа болон эрдэм-техникын талаар харилсаа холбооной хоёр талын программануудта гар табигдаһан байгаа.

Харилсаа холбооной заншалта арга замууд мүнөөдэр үшөө хангалтагүй, тэдэ экономикын хүгжэлтые эршэдхэлгые хангажа шадахагүй, тиимэһээ экономическа хүгжэлтые ба харилсаа холбоое эршэдхэхын тулада шэнэ арга зам хэрэгтэй гэжэ СЭВ-эй оронууд тоолоно. Энээниие политическэ болон экономическа шухала зорилго гэжэ мэдэрхэ зуураа, харилсаа холбооной шэнэ түхэл янзануудые хэрэглэхын, сэхэ холбоо барисаа бүхы хэмжээгээр үргэдхэхын, хамтын предприятинууд болон эмхи зургаануудые байгуулхын тула бидэ үсэд нэтэрүүгээр оролдоно гээшэбди. Мүнөө үедэ 300 шахуу совет предприяти аха дүү оронуудай предприятинуудтай сэхэ холбоо барисаатайгаар хүдэлдэг.

Хани харилсаата оронуудта элшэ хүсэнэй хүгжэлтые ехээр тодорхойлхо документ манай сесси дээрэ хаража үзэгдэхэ байна,—гэжэ Н. И. Рыжков үгөө үргэлжэлүүлбэ. Энэмнай болбол атомна электростанцинууд болон дулааагаар хангалгын станцинуудые бариха программа мүн болоно. СССР-ые тоолонгүй, СЭВ-эй оронуудта атомна станцинуудай хүсые 2000 он болотор 50 миллион киловаттда хүргэхэ гээд түс программаар хараалагдана. 1986 ондо 8 миллион киловатт тухайтай байгаа. Электрын элшэ хүсэнэй 30—40 процентнь АЭС-үүдтэ үйлэдбэрилэгдэдэг болохо. СССР-эй мүнөө үедэ АЭС-үүдтэ элшэ хүсэнэй 11 шахуу процентнь үйлэдбэрилэгдэдэг. Энэ хубиие 30 процентдэ хүргэхэ, АЭС-үүдэй хүсые 5—6 дахин ехэ болгохо гээд түсэблэгдэнэ. Тэрээнһээ гадна, бидэ дулаагаар хангалгын, атомна станцинуудые барижа, газ ба мазут гэһэн үнэтэй сэнтэй хоморой түлишэ алмаха байнабди.

Электрын ба дулаанай элшэ хүсэнэй улам ехэ боложо байгаа хэрэглэмжые, тэрэниие абаха арга боломжонуудые, элшэ хүсэнэй талаар эрдэм-техникын дэбжэлтын дэлхэйн шэглэлнүүдые наринаар шэнжэлээд, энэ зам шэлэһэн байнабди. Чернобыльдо болоһон гэнэ усал ядерна элшэ хүсэнэй талаар харилсаа холбооной хараа замуудта гансашье хаалта болоо бэшэ, харин аюулгүй байдал хангаха асуудалые гол анхаралда табяа, ерээдүйдэ элшэ хүсөөр найдамтайгаар лаб хангаха ядерна элшэ хүсэнэй удха шанарые дээшэлүүлээ. Хамтын программын ёһоор энээнэй тулада бата үндэһэ һуури табигдана. Бидэнэй МАГАТЭ-дэ оруулһан дурадхалнуудай үндэһөөр энэ талаар уласхоорондын харилсаа холбоондо социалис оронууд улам эдэбхитэйгээр оролсоно.

Программын зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула атомна хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдые горитой ехээр үйлэдбэрилхэ, хамжаа үргэдхэхэ, эдэ асуудалнуудаар хүсэндөө байһан хэлсээнүүдые нэмэхэ хэрэгтэй.

Атомна станцинуудые бариха программые хангахын тулада хани харилсаата оронуудта байгуулагдаһан атомна түхеэрэлгэнүүдые үйлэдбэрилдэг предприятинуудые лаб хэрэглэхэ гэһэн шанга уялгануудые баталан абаха гээшэ зайлашагүй эрхэ нүхэсэл болохо зэргэтэй. 1990 он болотор хугасаада АЭС-үүдые бариха талаар бидэнэй баталан абаһан программын хахад хубиин дүүргэгдээгүй байһые, мүн атомна машина бүтээдэг предприятинуудые хүдэлгэжэ эхилһэн оронуудай энээнһээ боложо хохидолдо ороһые хараада абаа һаа, энэмнай яһала үндэһэ баримтатай эрилтэ болоно.

Атомна станцинуудые техническэ үндэр хэмжээндэ барихын, тэдэнэрэй аюулгүй байдал хангаха эгээл түрүү онол арганuудые хэрэглэхын тулада эрдэм-техникын дэбжэлтын комплексно программын хэмжээ ябуулгануудые дүүргэлгэтэй түс программын бэелүүлгые холбохо баһал шухала. Шэнэ үеын реакторна системэнүүдые байгуулха асуудалнуудаар манай оронуудай мэргэжэлтэдэй конференци эмхидхэбэл, зүйлтэй байха һэн.

Рейкьявигта ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороохо ба усадхаха асуудалнуудаар шэнэ совет дурадхалнуудай найруулагдаһанай һүүлээр бүхы гүрэнүүдэй болон арадуудай социально-экономическа хүгжэлтэдэ амгалан тайбан эрхэ байдал байгуулхын түлөө тэмсэл тон шухала шатадаа ороо гээшэ. Хүсэлэл оролдолгонуудаа элсүүлхэ, социалис хани харилсаата гүрэнүүдэй, эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдэй ябуулгануудаа эдэбхижүүлхэ эрилтэ тэрэ табина.

СЭВ-эй болон СЭВ-эй зарим гэшүүн-оронуудай Европын экономическа хамтаралтай хуулита харилсаа холбоо тогтоогоо гээшэ һаань, Европодо экономическа болон политическэ харилсаа холбоо үргэдхэлгэдэ туһа нэмэри болохо байгаа. Эдэ хоёр нэгэдэмэл томо эмхинүүдэй хоорондо ажал хэрэгэй талаар харилсаа холбоон тогтоогдобол, хоёр талын аша туһада харюусаха, Европодохи ба бүгэдэ ниитын аюулгүй байдалай материальна үндэһэ һуури бэхижүүлгэдэ туһа нэмэри болохо байгаа.

Экономикын ба эрдэм-техникын талаар айхабтар ехэ хүсэ шадалтай байха зуураа, СЭВ-эй гэшүүн-оронууд дэлхэйн элдэб районуудтахи гүрэнүүдэй экономикотой ехээр холбоотой юм,—гэжэ Н. И. Рыжков үгынгөө түгэсхэлдэ хэлээ. Манай ажахын түсэбүүдэй бэелүүлэгдэжэ, социалис хани харилсаата оронуудай нэгэдэлэй бэхижэжэ, социально-экономическа шэнэ зорилгонуудые бэелүүлхээр тэдэнэрэй шиидэнхэй байһаниинь хүгжэжэ байгаа оронуудтай харилсаа тогтоохо найдамтай эрхэ нүхэсэлнүүдые бии болгоно. Социалис хани харилсаата оронуудай уласхоорондын холбоо барисаанай ба экономическа байдалай бэхижэжэ байһаниинь манай арадуудай аша туһада, дэбжэлтын ба бүхы дэлхэй дээрэхи амгалан тайбан байдалай хэрэгтэ туһа нэмэри болоно.

...АТАЙГААР ...ТАБА

...дэрые угтуулан дэлгэр- ...мүрысөөндэ шалгарагшад ...Үдын локомотив-вагон ...гын заводто олон ...92 хүдэлмэришэн жэ- ...түсэб болзорһоо урид ... Тиихэдэ дүрбэн бри- ...1986 оной уялга, даа- ...нуудые болзорһоо урид ...Тэрэ тоодо локомотив-хабсаралгын цехһээ А. Я. Барановай толгойлдог электрослесарьнүүдэй, булад шудхалгын цехһээ Н. Н. Водоломовой, Н. П. Есауловай, Ц. Д. Дашицыреновэй ударидадаг бригаданууд жэлэйнгээ хилые «дабажа» гаранхай.

Байгша оной гурбадахи кварталай дүнгөөр илагшад тодорбо. Нэгэдэхи һуури локомотивай мөөрнүүдые заһабарилдаг, мүн модельнэ цехүүдтэ, хоёрдохи һуури техническэ зэр зэмсэгүүдээр хангалгын цехтэ олгогдобо. Мастерска участогууд cooһoo модоор уралан дархалалгын участок (ахалагша мастерынь А. Г. Карташов), электрын оньһон түхеэрэлгэнүүдэй участок (мастерынь Н. Я. Чирков), мүн задалалгын, шудхалгын участогууд (мастернуудынь С. П. Ляшенко, М. В. Протасов) эрхимлэжэ гараа.

Хүдэлмэриин шанарай талаар механо-бүридхэлгын, электро-вагонно, модельнэ цехүүд, локомотив-бүридхэлгын цехэй заһабарилгын ба бүридхэлгын участок (ахалагша мастерынь В. Е. Гаськов), электровагонно цехэй электрын оньһон түхеэрэлгэнүүдые хабсаргадаг болон шэрэм шудхадаг цехэй шудхалгын участогууд (мастернуудынь Н. Я. Чирков, Ч. Т. Гармаев) илангаяа һайн үрэ дүнгүүдые туйлаа гэжэ элирээ.

«Эрхим бригада», «Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэһэн нэрэ зэргэнүүдтэ хүртэһэн коллективүүд, хүдэлмэришэд олон. Эхинһээнь эсэстэнь хүрэтэр хүдэлмэреэ хэһэнэй ёһоор дүнгүүдэй тодорхойлогдодог мүрысөөндэ аппаратна цехэй М. А. Сапроновой, С. А. Каховскиин, механическа цехэй И. И. Шамаковай, бусад шудхалгын цехэй С. Г. Назимовай хүтэлбэрилдэг бригаданууд эрхимлэжэ гараа.

В. ГАВРИЛОВА.

БАЯРАЙ СУГЛААН

РСФСР болон Арадай Монголой хоорондо хани ёһоной харилсаануудые тогтоохо тухай хэлсээндэ гар табигдаһаар 65 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан үсэгэлдэр Улаан-Үдэдэ болобо.

Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ эгээн түрүүн социалис хүгжэлтын харгы замда ороһон хоёр оронуудай хоорондохи хани харилсаан тухай суглаан дээрэ Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Буряадай эмхиин правлениин гэшүүн, арадай депутадуудай Улаан-Үдын горсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. К. Агалов элидхэл хээ.

Суглаанда партиин Буряадай обкомой секретарь К. К. Шомоев, КПСС-эй обкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагша В. М. Горлов гэгшэд байлсаа.

Баярай суглаанда хабаадагшадта «Хатан Баатар» гэжэ монгол фильм харуулагдаа.

КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ, ВЦСПС-тэ БОЛОН ВЛКСМ-эй ЦК-да

Мал ажал тушаа гоосоондо нэмэжэ бэшэһэн ушар баримтануудай элирүүлэгдэһэнһээ уламжалан, 1985—1986 онуудай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын, мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилжэ худалдахын түлөө Бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотануудаар, мүнгэн шангуудаар шагнагдаһан республикануудай дундаһаа Молдавиин ССР-ые гаргаха гэжэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС болон ВЛКСМ-эй ЦК тоолоно.

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛ

ПРОФКОМ ГОЛ ҮҮРГЭЕЭ ДҮҮРГЭЭГҮЙ

Түнхэнэй районой хэлхээ холбооной үзэлдэ профсоюзай организациин тоосоото-һунгалтын суглаан үнгэргэгдэбэ. Энэ суглаанда нютагуудай хэлхээ холбооной отделенинүүдтэ болон линейно-техническэ участогуудта хүдэлдэг профсоюзай гэшүүд хабаадаһан байна.

Сэхынь хэлэхэдэ, районой хэлхээ холбооной эмхи зургаануудай хүдэлмэри тухай хүнүүд олон дахин гомдолтойгоор хандадаг юм. Али нэгэ газарта радиогой гү, али телефоной хүдэлдэггүй ушарнууд тухай, тэдэнийе түргэн шууд заһабарилжа үгэдэггүй байһан тухай гомдол бүришье олоор ородог гээшэ. Бэшэшье олон дутуу дундануудай тухай суглаан дээрэ яһала хэлэгдэһэн байна.

Профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ Р. Семенчук тоосоото элидхэл соогоо иигэжэ дурдаба.

— Түнхэнэй районой хэлхээ холбооной эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбтэ даабаринуудые муу бэшээр дүүргэжэ байна. 1986 оной июнь һарын хүдэлмэриин дүнгүүдые хаража үзэхэдэ, тарифна олзо оруулгын түсэб 101,6 процент, продукци үйлэдбэрилгын—101,5 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын—102,4 процент дүүргэгдээ. Гадна абонентнүүдые олошоруулха болон бусад даабаринуудай дүүргэлтэ баһал гэмгүй байдалтай.

Харин хэлхээ холбооной үзэлдэ мэдэлтэй һалбаринуудай байдалые хаража үзэбэл, телеграф болон телефоной станцинуудай хүдэлмэри хангалтагүй. Ямар шалтагаануудһаа иимэ ушар тохёолдооб гэхэдэ, хотонууд хоорондын холбооной каналнууд муугаар хүдэлнэ, коммутатор болон элдэб аппаратуранууд хуушаранхай. Жэшээнь, хотонууд хоорондын хөөрэлдөө хэдэг станциин коммутаторнуудай шнурнууд хэрэгсэлһээ гаранхай гэхэдэ, алдуутай юумэн үгы гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

Нютагуудтахи хэлхээ холбооной арбан хоёр отделенинүүдэй хоёрынь (Монгойн болон Далахайн) түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Муугаар хүдэлэгшэдэй тоодо хотонууд хоорондын хөөрэлдөөнэй телефонно станци, телеграф оролсоно.

Профсоюзай комитет тоосоото үедэ коллективүүд соо үнгэргэгдэдэг алибаа хэмжээ ябуулгануудта эдэбхигүйгөөр хабаадалсадаг байгаа. Гадна профкомой дэргэдэ бии болгогдоһон зарим комиссинууд мүртэй хүдэлмэри ябуулнагүй. Энэ талаар шанга шүүмжэлэл яһала хэгдээ.

Ж. ДОЛГОРОВ.

ЗҮБ ТОБШОЛОЛ ХЭГДЭЭ

Захааминай районой агропромышленна комплексын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай организаци 4,5 мянган шахуу гэшүүдтэй юм. Эхин организаци бүхэндэ тоосоото-һунгалтын суглаан боложо үнгэрэнхэй. Районно конференци боложо, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой ябуулһан хүдэлмэри тухай тоосоото элидхэлые делегадууд үргэнөөр зүбшэн хэлсэһэн байна. Энэ асуудалаар элидхэл хэһэн профсоюзай райкомой секретарь С. Б. Цыренов районой совхозуудай болон хүдөө ажахын үйлэдбэритэй холбоотой промышленна предприятинуудай, барилгын эмхинүүдэй, бусад эмхи зургаануудай коллективүүдэй хүдэлмэриие тодорхойгоор, шэнжэлхы удхатайгаар харуулхые оролдоо.

КПСС-эй XXVII съездын холын хараата шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон районой хүдөө ажахын ажалшад түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэбые нэрэтэй солотойгоор бэелүүлхын тула хамаг оролдолгоёо гаргана. СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ, Санагын, Енгорбойн, Михайловкын совхозуудай коллективүүд элидхэл соо яһала магтагдаһан байна. Эрхим үрэ дүн туйладаг ажалай түрүүшүүлэй нэрэнүүд дурдагдаа.

Гэхэ зуура районой зарим коллективүүд һанаһанда хүрэмөөр хүдэлнэгүй, гээгдэлдэ ороһон ябадал үзэгдэнэ гэжэ тэмдэглэгдээ. Энэ талаар Харацайн, Дүтэлүүрэй, Цахирай, Хамниин совхозууд шүүмхэлэлдэ горитой ороһон байна. Эдэ ажахынуудта малаа тэжээлээр бата найдамтайгаар хангалгын үндэһэ һуури байгуулха асуудалда анхарал һулаар хандуулагдана.

Профсоюзай организацинуудай, тэдэнэрэй профкомуудай ябуулдаг хүдэлмэри тухай, тэрэнэй һайн болон дутагдалтай талань элидхэл соо яһала харуулагдаһан байна. Ажалшадай һуудал байдал һайжаруулха, ажаллаха, сүлөөтэй сагаа бэедээ аша туһатайгаар хэрэглэхэ эрхэ байдал-тогтоохо талаар ябуулагдажа байһан хүдэлмэриие тобойлгон харуулхань бэрхэтэй. Тобшолон хэлэхэдэ, гол шухала асуудал хангалтагүйгөөр шиидхэгдэнэ бшуу. Хүнүүдэй элүүр энхые, ажал дээрэ усалтаха, аюулда орохо ябадалһаа һэргылхэ хэмжээнүүд зарим тээгүүр абтанагүй.

Элидхэл соо, мүн тэрэнийе зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан делегадууд районой агропромышленна комплексын, ажахынуудай саашадаа бэелүүлхэ зорилгонууд тухай тэмдэглэгдэһэн байна. Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй болон табан жэлэй түсэбые бүхы дээрэнь амжалтатайгаар дүүргэхын тула районой ажабайдалда ушардаг дутагдалнуудые эрид зайсуулха, хамаг анхаралаа хүгжэлтын асуудалда зорюулха ёһотойбди гэһэн тобшолол конференци дээрэ хэгдэһэн байна.

Ш. БАКШЕЕВ,
манай корр.

Үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэд

ҮНЭН ҮГӨӨРӨӨ, АЖАЛ ХЭРЭГЭЭРЭЭ

Үзэл сурталай хүдэлмэридэ зохёохы ёһоор хандаха, нииитэ-политическэ хүдэлмэриин түхэл маягуудые, удха шанарые нарижуулха гэһэн зорилго партиин XXVII съезд дээрэ табигдаа һэн. Мүнөөнэй байдалай эрид хурса хубилалтын шэнжэтэйе хүн бүхэндэ ойлгуулха, политическэ, экономическа, зүрхэ сэдьхэлэй талаар хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха гээшэ мүнөө үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй нангин уялга мүн.

Улаан-Үдын прибор бүтээлгын нэгэдэлэй партийна комитет эдэ эрилтэнүүдтэ харюусамаар хүдэлмэрөө эмхидхэхые оролдожо байнхай. Партиин съездын һүүлээр нэгэдэлэй агитатор болон политинформаторнуудай хүдэлмэридэ саг үргэлжын гүнзэгы анхарал хандуулагдана. Үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэдэй кадрнуудые шэлэхэ, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ партийна организаци тон бодомжотойгоор хандажа, үгөөрөөшье, ажал хэрэгээрээшье бултанай жэшээ боломоор хүнүүдтэ агитаторай уялга дээлгэдэг байна.

Нэгэдэлэй эрхим агитаторнуудай нэгэн Владимир Федорович Шумилов тухай хөөрэхэ хүсэлэнтэйбди. В. Ф. Шумилов табан жэлэй туршада агитаторай үүргэ дүүргэнэ. Дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэ, токарь болон фрезеровщигуудай бригадын хүтэлбэрилэгшэ, коммунист, Ленинэй ордено аха нүхэрһөө сүг ажалладаг нүхэдэй һураха, зүбшэхэ юумэн олон байдаг.

— Партиин үнэн, сэсэн үгые олоной дунда тарааха даабари бидэндэ даалгагданхай. КПСС-эй XXVII съездын делегадууд-агитаторнуудай бэшэгые «Агитаторай блокнодто» ехэ һонирхон, сэдьхэлээ хүдэлгэн уншаа һэм. Минии һанаа бодолнууд, сэдьхэжэ ябаһан зориг хүсэлнүүд энэ бэшэг соо найруулагданхай.

Бригадымни гэшүүд ондо ондоо халаанда хүдэлдэг, тиимэһээ хүн бүхэнтэй түсгаар хөөрэлдэхэ, агитационно хүдэлмэри түс-түс хүнүүдтэй ябуулха болодогби. Бригадынгаа гэшүүдые һайн мэдэдэгби. Заримантайнь олон жэлнүүдэй туршада сугтаа хүдэлһэн хадаа бэе бэеэ яһала ойлголсодогбди. Бүхыдөө бригадын коллектив ажалша бэрхэ, зүрхэтэй, мэргэжэл һайнтай зон юм.

Агитатор харюусалгата үүргээ ходоодоо һанажа, үдэр бүхэндэ бэелүүлжэ, ябаха ёһотой гэжэ һанадагбди. Залхуугаар, хайша хэрэгээр, ээн бусаар ажал хэрэгтээ хандалгатай эбсэхэгүй, шэнэ, түрүү юумэ үүсхэгшые тэрэ дэмжэхэ уялгатай. Иимэ ёһо заршам хаанашье, хэзээдэшье баримталжа байһанаа үдэр бүхэнэйнгөө ажал хэрэгээр, бүхы ажабайдалаараа агитатор гэршэлхэ ёһотой. Тиигэхэдэл нүхэдшни шамда үнэншэхэ, хэлэһэн үгэшни сэнтэй, хүндэтэй болохо,—гэжэ В. Ф. Шумилов хөөрөө һэн.

Иимэ ёһо заршамуудта Владимир Фёдорович ходоодоо үнэн сэхэ байдаг. Бригада дотор ажалай журам эбдэхэ ушарнуудай үгы болоходо, бригадирай хүбиин жэшээ ехээр нүлөөлөө һэн. Теэд коллективэй али нэгэн гэшүүнэй ажалдаа үгы, али гэртээ ёһо гурим эбдэбэл, бригадир энэ ушарые заатагүй коллективэй зүбшэн хэлсэлгэдэ табидаг. Жэшээнь, фрезеровщик С. Арефьевтэй иимэ ушар тохёолдоо һэн. Владимир Федорович урид Арефьевтэй хөөрэлдэһэнэй удаа тэрэнийе коллективэй урда гаргаһан байна. Нүхэдэйнгөө шүүмжэлэлдэ ороһон хүдэлмэришэн зэмээ мэдэржэ, бултанһаа һургаал абаһан юм.

Хүниие һургахын, хүмүүжүүлхын тула, нэн түрүүн, хүниие һайнаар мэдэхэ хэрэгтэй гэжэ В. Ф. Шумилов тоолодог. Энэ зүб. Сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө гэр байрын ажабайдал тэрэ мэдэдэг, тэдэнийе эрьежэ, гэртэнь ошодог заншалтай. Коллективээ эбтэй болгохые, хамтын аша туһатай амаралта эмхидхэхые оролдодог гээшэ. Үбэлдөө бригадынхид сугларжа, санаар һолжорхо дуратай. Энэ жэлэй зун бригадын хэдэн гэшүүд Байгал дээрэ сүг амараа һэн.

Прибор бүтээлгын нэгэдэлэй байгша оной түрүүшын 6 һарын түсэбтэ даабарие амжалтатайгаар дүүргэһэндэ, мүн табан жэлэй түрүүшын жэлдэ түс нэгэдэлэй коллективэй ажалаа эршэдхэн түргэдхэһэндэ В. Ф. Шумиловай бригадын хубита бага бэшэ юм. Энэ бригадын хүдэлдэг цех бэлэдхэлгын цех һэн хадаа, бүтээдэг ажалынь яһала ехэшье, харюусалгатайшье гэжэ тэмдэглэлтэй. Юундэб гэхэдэ, нэгэдэлэй бусад хэдэн цехүүдэй ажал энэ цехэй хүдэлмэришэдэй арга шадабари, мэргэжэл, дүршэлһөө дулдыдана. Теэд заримдаа токарьнуудта өөһэдтэнь муу шанартай продукци ородог. Тиимэ ушарай болоходо, Владимир Федорович нэгэдэлэй хүтэлбэриин хэмжээ абахые хүлеэнгүй, шанаргүй зүйлнүүдые эльгээһэн цехтэ ошожо, хэрүүл хараал табингүй, миил хэлэдэг: «Нүхэд, ажалайтнай шанар муудаад байна. Хаража үзэгты даа һайнаар». Хүдэлмэришэд тэрэнэй хэлэһые зүбшөөжэ, алдуугаа заһадаг гээшэ. Шумиловайшье хүтэлбэрилдэг бригадада иимэ гүйлтатайгаар ерэхэ ушар тохёолдодог.

— Шэнэдхэн хубилгалгые хүтэлбэрилэгшэдһээ эхилхэ хэрэгтэй гэжэ һананаб. Хэрбээ хүтэлбэрилэгшэ эрид хубилгалга бэелүүлхээр бэлэн бэшэ байбал, ажал хэрэгээ шэнээр эрхилжэ шадахагүйбди. Нэн түрүүн үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые һэлгэхэ, шэнэлхэ хэрэгтэй. Станогууд 10—12 жэл соо ашаглагдаһанай һүүлээр һэлгэгдэхын оронда, манай нэгэдэлдэ 20 жэлэй туршада һэлгэгдээгүй. Иимэ хуушараһан станогууд саг үргэлжэ эбдэрдэг, энэнһээ уламжалан, үнэтэй саг гээгдэдэг, хүдэлмэришэд үрмаа хухардагшье, мүн продукциин шанаршье һайжардаггүй ааб даа, —гэжэ В. Ф. Шумилов өөрынгөө һанамжа хубаалдаа һэн.

Иимэ ушарнуудта агитатор мүн лэ ойлгуулгын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулдаг. — Жэжэ эбдэрэлгын болоходо, слесариие бэдэржэ гүйһэнэй хэрэггүй, өөрөө заһахада түргэн байха,—гэжэ тэрэ нүхэдтөө хэлэдэг. — Хэрбээ яажа заһахаяа һайнаар ойлгоогүй һаа, станогойнгоо паспортаар хаража үзэхэ хэрэгтэй. Тиин өөрөөшье хамһалсадаг заншалтай.

Механическа гурбан цехүүдэй коллективүүд, тэдэнэй тоодо В. Ф. Шумиловай бригада хоёр халаанай хүдэлмэри эмхидхэхэ гэһэн үүсхэл гаргаа. Энэ ашаг үрэтэй үүсхэлые дүүрэн нэбтэрүүлхын тула хэдэн асуудалнууд (хотын транспортын, яслинуудай ажалай графигые һунааха гэхэ мэтэ) үшөөл шиидхэгдээгүй байна.

Коммунист парткомой гэшүүн, В. Ф. Шумилов залуушуулай мэргэжэлээ зүбөөр шэлэхэдэнь нүлөөлхэ талаар горитой хүдэлмэри ябуулна. Хотын 24-дэхи СПТУ-да, 14-дэхи, 40-дэхи, 51-дэхи дунда һургуулинуудта тэрэ ошожо, токариин мэргэжэл тухай, нүхэдэйнгөө, бригадынгаа ажал хэрэгүүд тухай хөөрэдэг. Училищида һурадаг эдиршүүлтэй байн дүй дүршэлөөрөө хубаалдадаг, зүбшэдэг, хамһалсадагшье. Г. А. Буровицкаягай анхандаа түс училищиин директорэй орлогшын хөөрэһөөр, Владимир Федорович Сергей Товпеко гэжэ һурагшын һурган хүмүүжүүлэгшэ болоһон байна. Сергей муугаар һурадаг, хэшээлнүүдһээ саг үргэлжэ гээгдэдэг һэн. Тиигэбэшье Шумилов эдир хүбүүнэй зүрхэ сэдьхэлдэ «оньһо» тааруулжа, ёһотой хүдэлмэришэн, эрхим токарь болгожо шадаа. Мүнөө Сергей Шумиловай бригадын ажалай түрүүшүүлэй тоодо оронхой.

Владимир Федоровичой хүбүүдшье эсэгынгээ хүдэлмэришэн үгые үргэлжэлүүлээ. Александр-токарь, Сергей-электрик юм. Тэдэнэр булта нэгэ цехтэ хүдэлнэ.

— Шумиловай бригадын коллектив эбтэй зэтэй хүдэлдэг, түсэбтэ даабарияа ходоодоо дүүргэдэг юм. Владимир Федорович хадаа сэбэр һайхан сэдьхэлтэй хүн. Ажалай үндэр туйлалтануудай, шэнэ техникэ ашаглалгын түлөө 1973 ондо тэрэ Ленинэй орденоор шагнагдаа. Сагай эрилтэнүүдтэ харюусамаар, хурдадхалгын ёһо гуримаар хүдэлхые мүнөө тэрэ оролдоно. Цех соо шэнэ станогуудай үшөө үгышье һаа, Шумиловай бригада мэргэжэл шадабариингаа ашаар ажалай бүтээсые дээшэлүүлжэл байнхай. Парткомой зүгһөө али болохоор тэдэниие дэмжэдэгбди, — гэжэ Г. А. Буровицкая хөөрэнэ.

Нэгэдэлэй партийна комитет агитатор болон политинформаторнуудтаа саг үргэлжэ туһалдаг, тэдэнэй һуралсал эмхидхэдэг, һара бүхэндэ семинар, Агитаторай үдэр үнгэргэдэг байна. Агитколлективүүдэй хүдэлмэри парткомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэдэг заншалтай болонхой. Агитаторнууд тэндэ хэһэн ажал тухайгаа тоосодог, шиидхэгдэхээр болоһон асуудалнуудые табидаг, һүүлээрнь коллективүүдтээ хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг юм.

Мүнөөдэр Владимир Федорович шэнэ станогуудые буулгажа абахаяа бэлдэнэ. Тэдэниие урид өөрөө шуналтайгаар шэнжэлжэ үзөөд, һүүлдэнь бултанда ойлгуулха ха юм. Харин мүнөө бүхы юумэн хуушан ёһоороо үнгэрнэ: үглөөниинь, ажалай эхилхэһээ урид гү, али халаанай һүүлээр, агитатор өөрынгөө ажалые ябуулһаар. Жэшээнь, һаяшаг, «Бывшие» гэһэн баримтата фильм бүхы коллективээрээ зүбшэн хэлсээ. Үгэ буляалдаатай, ехэ һонин хөөрэлдөөн болоо. «Хөөрэлдөөгөө дууһаагүйбди, хожом үшөө хэлсэхэбди», — гэжэ В. Ф. Шумилов энеэбхилээ бэлэй.

Иигэжэ коммунист агитатор, бригадир В. Ф. Шумилов партиин даалгаһан харюусалгата ажал ябуулна. Партиин гэшүүн ажалшадтай, арадтай нягта холбоо барисаатай, үзэл сурталай талаар сухаришагүй, эдэбхитэйгээр бодомжолдог, хэрэг бүтээсэтэй байха ёһотой гэжэ партиин съезд дээрэ заагдаһан юм. В. Ф. Шумиловтал адли хүнүүд тухай эдэ үгэнүүд хэлэгдэнхэй бэшэ аал!

Н. ШАГДАРОВА.

ТОҺО, ЗӨӨХЭЙ, ТАРАГ, СҮСЭГЫ

Улаан-Үдын һүнэй комбинадай коллектив ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын, продукциин шанарые һайжаруулхын, нөөсэнүүдые алмахын тула, бүхы шадабаряа элсүүлэн ажаллана. Элдэб зүйлэй сагаан эдеэ элбэгээр үйлэдбэрилдэг цехүүдэй хүдэлмэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд бүгэдэ арадай ажалай тэмсэлдэ хам оролсоод, урдынгаа туйлалтануудые улам батадхана.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ хүн зоной эрилтэ, хэрэглэмжэ хүсэдөөр хангахын түлөө сагаан эдеэ элбэгээр үйлэдбэрилжэ худалдахаар зорижоһон предприятиин хүдэлмэрилэгшэд үнгэрһэн юһэн һарын туршада яһала амжалтатайгаар ажаллажа гараа. Жэшээлбэл, комбинат бүхы зүйлэй продукци үйлэдбэрилжэ гаргаха даабаряа 107,2 процент, бэлэн продукци худалдаха түсэбөө 109,9 процент дүүргээ юм. Тиихэдэ сэбэр һүөөр хэгдэһэн продукци үйлэдбэрилхэ түсэбынь 106,7 процент, гашалһан һүнэй продукци гаргаха даабаринь 106,7, сүсэгы — 109,5, зөөхэй — 118,7, һү — 105,1, тоһолиг творог — 100, сыр — 103, һүнэй орондо хэрэглэгдэхэ продукци — 110,3, хүргэгдэһэн һүнэй эдеэ (мороженое) — 83,7 процент бэелүүлһэн байна. Байгша оной эхинһээ хойшо мүнөө хүрэтэр түс предприятиин хүдэлмэрилэгшэд, ажалша хүн бүхэндэ хубаарилбал, продукци ехээр үйлэдбэрилгээ дээшэлүүлхэ түсэбөө 107,2 процент дүүргээ юм.

Түсэб, уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө эндэхи комбинадай коллектив горитойхон бэлэдхэл хэһэн байха. Нэн түрүүлэн республикын колхоз, совхозуудһаа абтаһан һүеэ үлөөдэһэгүйгөөр үйлэдбэрилжэ, олон зүйлэй эдеэ хоолой продукци гаргаха зорилго урдаа табихадаа, али бүхы гаргашаяа эрид хорбохоор шиидээ бэлэй. Эндэ үлөөдэһэгүйгөөр продукци үйлэдбэрилхэ технологи нэбтэрүүлэгдэжэ, сагаан эдеэнэй ассортиментые улам түргэнөөр үргэдхэхэ арга хэрэглэгдээ.

Энэ предприятида гансашье шэнэ технологи хэрэглэгдэнэ бэшэ, мүн бүтээсэ ехэтэй оньһон түхеэрэлгэнүүд тодхогдожо, үйлэдбэриинь хүсэн аша үрэтэйгөөр ашаглагдана. Энээндэ комбинадтаа суурхаһан уралан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод В. Козлов, Н. Бродников, А. Долгоруков, А. Емельянов гэгшэдэй оруулһан хубита ехэ байха.

— һү гамтайгаар гаргашалха технологи нэбтэрүүлжэ эхилһэнһээмнай хойшо цех бүхэндэ үйлэдбэриимнай журам һайжараа. Звено, бригада бүхэн түсэб, уялгануудаа жэншэдгүй дүүргэхэһээ гадна һайн шанартай продукци гаргана. Яһала хубилалта болоо даа. Энэмнай мүнөөшье үргэлжэлһөөр,— гэжэ творог үйлэдбэрилэн гаргадаг цехэй бригадир Людмила Петровна Захарченко хөөрэнэ.

Людмила Петровнагай хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив һара, квартал бүхэндэ онсо шалгардаг заншалтай. һүүлэй дүнгөөр түс бригада социалис мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлһэн байна.

Республикынгаа ниислэл хотодо ажаһуугшадые сагаан эдеэгээр гүйсэд хангахын тула социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэн түс предприятиин коллектив байгша онойнгоо түсэбые сүм дүүргэхэ аргатай. Эндэ хүн бүхэн даалгагдаһан ажалдаа зохёохы ёһоор, эдэбхитэйгээр хандахаһаа гадна амжалта заабол туйлаха эрмэлзэлтэйгээр хүдэлмэрилдэг байха юм. Тобшолон хэлэбэл, тоһо, зөөхэй, тараг, сүсэгы улам элбэгжүүлхэ, сагаан эдеэгээр хүн зоной эрилтэ, хэрэглэмжэ хүсэд дүүрэнээр хангаха уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ байһаниинь элитэ һэн.

А. ЦЫРЕНОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комбинадай цех соо.
Ж. ХАЛБАЗЫКОВАЙ фото.

АРБАН ХОЁРДОХИ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ШАТАНУУД

БАЯН УРГАСА АБАХА ХҮСЭЛ ОРОЛДОЛГО

Байгаалиин хэдышье һайн эрхэ байдалтай ямаршье орондо тарясшанай ажал хүндэ хүшэр гэжэ тоологдодог. Үйлэдбэриин улам оньһожоруулагдажал байбашье һаа, тиимэ байһаш, мүнөөшье тиимэл зандаа. Хүн хүлһөө гаргажал хилээмэ олоно. Энэ ойлгомжо хэзээдэшье мартагдахагүйл ха.

Баруун Европын гү, али США-гай ямаршье оронойхитой сасуулан харабал, манай тарияашанай ажалай эрхэ байдал һурагүй хүндэ хүшэр гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Швецииие абаад үзэе. Карта дээрэ абажа харахада — холын хойто зүг. Энэ оронной хүдөө ажахын гол район болохо Скопиин широтагаар зүүлжээ дамжан харахада Россин хара хүрьһэгүй зоной хойто хуби, саашаа — Тюмениин намаг газар, Дунда-Сибириин хадалиг газар, хэзээдэшье гэдэрэггүй хүрьһэтэй Яхад ба Магаданай область. Эдэ бүгэдые баримталан, Швецидэ, РСФСР-эй хара хүрьһэгүй зоной хойто зүгтэ гү, али Яхадта тарияшад адли эрхэ байдалда хүдэлнэ гэжэ хэлэхэдэ болохо гү? Глобус дээгүүр хүргаараа заагаад газар тарияланда хүдэлдэг хүнүүдэй эрхэ байдалые сасуулжа болохо гээшэ гү?

Скопидо байрын саһан оройдоо һара хахад соо хэбтэдэг, шииг нойто оролгонь эрхим һайн, жэл соо 600—700 миллиметр, январиин дунда зэргын температура—миин 1—2 градус хүйтэн, июлиин—16—17 градус дулаан байдаг.

Мүнөө Сибирь болон Хойто Казахстанай элдүүрилэгдэһэн шэнэ газарай эрхэ байдалые абаад үзэе. Тэндэ эдеэ хоолдо хэрэглэгдэдэг ороохо тараан — хабар таригдадаг хүсэтэ ба шэлдэн хатуу шэниисэ ургуулагдана. Эндэхи дайдада түрүүшын хюруун август һарада унадаг, түрүүшын саһан сентябрьда ородог гээшэ. Декабрь, январь һаранууд аяар 50 градус хүрэтэр хүйтэрдэг, шангаар һалхилдаг байха юм. Апрелиин һүүл багаар саһан хайлажа захалдаг. Июниин эхин болотор һүниндөө хүйтэн байдаг. Зуһандаа халуун, шииг нойтон багаар ородог. Таряа хүряалгын үедэ аадарлаха, заримдаа саһашье шэдэхэ. Зүгөөр жэл бүхэн адли байдаг бэшэ ааб даа. Заримдаа дулаан, саһатай, һалхигүй үбэл, хура бороогоор элбэг нажар ерэжэ, тарияшадые баярлуулдагшье гээшэ. Гэбэшье тиимэ жэлэй ерэхэнь үсөөн даа. Американ, француз, швед фермернүүдэй ойлгомжын ёһоор Сибирьтэ хүдэлмэрилхын аргагүй.

Баруун Европодо 1976 ондо болоһон «агүүехэ ган гасуур» һанагдана. Газетэнүүдэй хүүдаһанда иимэ гаршагууд ушагдаһан: «Европо түби амидыгаар шарагдажа байна», «Үе сагай уларилда үзэгдөөгүй ушарал» гэхэ мэтэ; «Шпигель» журналһаа хайшаһан абаһан статьяе хадагалжа байдагби. Тэрэээн дотор «Франкфурта-на-Майне хото шадар зургаан һарын туршада оройдоо 110 миллиметр шииг нойтон ороо» гээд бэшэгдэнхэй. Арсалта байхагүй- 110 миллиметр — бага, тарияшанай хэрэг урагшагүйдөө. Дурсагдагша ониһоо жэл урид Волго шадарай районуудта найман һарын туршада миил 33 миллиметр шииг нойтон ороһон. Ган гасуурай хэды тохёолдобошье һаа, манай газетэнүүд абиртаһан, айһан мэдээсэлнүүдые толилоогүй һэн. Ушарынь гэхэдэ, энэ хизаарта табан жэлэй туршада ган гасуур нэгэ-хоёр дахин заатагүй тохёолдодог гээшэ. Тиимэһээ тарягшадай байгаалиин бэрхэшээлтэ ушаралда даданхай гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Үшөө нэгэ хэды сасуулбари харуулая: Баруун Европодо сахарна свёклоёо намар орой болотор, заримда бүхэли жэл тоо плантациһаань зөөдэг байха юм. Манай ороной свёкло таридаг урда зүгэй эгээл дулаан районуудта тиимэ юумэ хэхын аргагүй: свёклын түмһэнүүдые түрүүшын хүйтэнһөө урид хүряан абаха хэрэгтэй. Эндэ хоёр юумэн алдагдана. Нэгэдэхеэр, намар орой болотор газар соо һууһан свёкло саахар ехэтэй байдаг. Теэд түрүүшын хүйтэнһөө үрдихэдөө саахар багатай свёкло хүрянабди. Хоёрдохёор, дулаалагдаһан бааза ба складуудые бариха хэрэгтэй. Эндэ үлүү гаргаша хэгдэнэ; складта хадагалагдахадаа свёклын шанар муудана, гээлтэ хоролтодо ороно, транспортна гаргашань ехэ болоно.

Молдавиин, Украинын, Гүрзиин, Армениин виноградниигуудта хүндэ хүшэр ажал хэгдэнэ. Виноградай отолгдоһон эшые шороогоор хушан үбэлжүүлхэ, хабартаа малтан гаргаха хэрэгтэй. Энэ хүдэлмэри танайда хэр үнэтэй болодог бэ. хямда, найдамтай ямар нэгэ техникэ хэрэглэгдэдэг гү гэжэ би нэгэтэ француз мэргэжэлтэдһээ һонирхон асууһанби. Тэдэнэр айхабтар ехээр гайхалдаһан. Юуб гэхэдэ, Францида виноградай узуур хүшалтагүйгөөр үбэлжэдэг байна.

Бельгиин журналист-аграрниттай еёһэд еёһэдынгёо оронной мяха ба һү үгэдэг мал ажалай продукциин өөрынь үные тоолон гаргажа туршаһанбди. Ямар юумэн тодорон гарааб гэхэдэ, Бельгидэ мяхаһүнэй продуктнуудай сэн дээрэ манайхидал адляар малай байрануудые барилгада, заһабарилгада хэгдэһэн гаргашанууд нэмэгдэдэггүй байба. Юрын хабтагайнуудаар хүнгэхэн сарай, хушалтанууды баряад лэ үнгэрдэг байна. Манайда «ородой үбэлэй» хүйтэниие дабахын тулада капитальна, дулаалагдаһан байрануудые гаргаша ехэтэйгээр баринабди. Хүдөө ажахын ондоо ямаршье һалбарида үбэлэй хүйтэнэй хохидолые хараада абангүй үнгэрхэ арга бидэндэ үгы ха юм.

Иимэрхүү жэшээнүүд захагүй олон. Дүнгыень гаргая. Хүдөө ажахын хэрэглэмжын газарай 73-һаа дээшэ процентнь дулаагаар, шииг нойтоор дуталдана, хахалагдадаг газарайнай 67 шахуу процентын хүрьһэнэй үрэжэлые гаргаша ехэтэйгээр һайжаруулха хэрэгтэй. Манай ороной газар тарияланай уларилай биологическа нөөсэ арга боломжо (жэлэй туршада ашатай туһатай дулааанай температура ба ородог шииг нойтон) США-гайхиһаа 2,4 дахин, Францииинхиһаа—2,2 дахин, Англи ба Даниинхиһаа—1,5 дахин бага. Энэ хадаа бүгэдэндэ мэдээжэ болоһон баримта мүн.

Байгаалиин таагүй уларил ургамалай ургасада муугаар нүлөөлнэ. Тиимэһээ баруун оронуудай ажахы эрхилэлгын үрэ дүнгүүдые сасуулхадаа сагай уларилай эрхэ байдалые хараада абангүй байхын аргагүй.

США-гай хүдөө ажахыда үндэр үрэ дүнгүүдэй туйлагдадаг байһанда ямаршье арсалта байхагүй. Гэбэшье американ фермернүүдэй шадабари мэргэжэлые, ажалда дуратайе, үйлэдбэриин үндэр бүтээсэ туйладагые багадхангүйгөөр бодото байдалыень тэдорхойлхо хэрэгтэй.

Хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасын талаар США Советскэ Союзые ахинхай гэжэ тоолодог болонхой. Тодорхойлоод туршая, хэр зүб гээшэб?

1983 ондо американ хэблэл США шэниисын эгээл үндэр баян ургаса абахань гэһэн найдабари тухай (тэрэнь бэелүүлэгдээ шахуу) бэшэһэн: нэгэ акра газарһаа 40 бушель (бушель—27,2 килограмм, акр —0,4 гектар) ургаса абтаа. Энээниинь манай нэгэ гектарһаа абтадаг центнертэ оруулая: 27,2 центнер болоно. Манай орон 1978 ондо шэниисын эгээл баян ургаса суглуулхадаа нэгэ гектарһаа 29,8 центнер абаһан байна.

Анхарагты: энэ сасуулалтада гансахан намар таригдадаг шэниисэ тухай хэлэгдэнэ. Гэхэтэй хамта манай шэниисын тарияланагай бүхы талмайн табанай гурбан хубида тарилга хабартаа хэгдэдэг, тэрэнэй ургасань хоёр дахин доогуур ха юм. Манай тарияшанай американ фермертэл адли намарай тарилга хэхэ хэды дуратайшье һаа, байгаалиинь уларилай эрхэ байдал тэрээндэ тиимэ арга олгохогүй байна. Үбэлэй хүйтэн шанга! Хабарай ерэхэдэ намар таригдаһан шэниисын 10 процентнь хүлдэшэһэн байг даа. Дахин тарилга хэхэ хэрэг гараха, ажал, үрэһэн, үтэгжүүлгэ, түлишэ гэхэ мэтэ дахин гаргашалагдаха. Иимэрхүү юумэн нэгэтэ бэшэ тохёолдодог, заримдаа намарай тарилгын гурбанай нэгэ хуби хүлдэшэдэг ха юм. Ушар иимэһээ намарай тарилгын талмайе үргэдхэхэ гээшэ аюултайшаг хэрэг мүн.

СССР-эй зүүн зүгэй тарияланагуудта намарай тарилга хэхын аргагүй. Тэндэ тарилга гансал хабар хэгдэдэг. Ургасын хэмжээнэй талаар намарайхитай ямар сасуулалта байхаб? Тиимэ сасуулалта хэжэ болохогүй. Эндэ [illegible] лээ: Кубаньда, жэшээнь, [illegible] гектарһаа 20 центнер [illegible] сын ургасын абтахада, [illegible] шагүйдэһэн ядуу хэрэг [illegible] сэгнэгдэнэ. Тиихэдэнь Сибирь болон Казахстанай шэнэ [illegible] та тиимэ ургаса ехэ [illegible] гэжэ тоологдоно. Шэнэ [illegible] рай гектар бүриһөө [illegible] 8—10 центнер ороохо [illegible] най өөрынь үнэ [illegible] лэдбэриинь гаргаша [illegible] рюулна, гектарһаа 18—20 [illegible] нер ургасын абтахада [illegible] олзо доход оруулагдаа [illegible] тоолонобди. Кубаньда [illegible] ургаса — хохидол.

США-тай сасуулгаһаа [illegible] жэлүүлээ. США-да манай [illegible] жээлэй гол үндэһэ һүүри [illegible] лодог кукурузын ороохо [illegible] гуулха арга боломжоор [illegible] орон хизаарлагданхай. [illegible] да кукурузын ороо[illegible] са тиимэ ехэ бэшэ, [illegible] гээр гектарай 32 центнер [illegible] лодог. Кукурузын ороохо [illegible] хаар хэгдэдэг тарилгын [illegible] май оронойнай ороо[illegible] ургамалнуудай ниитэ [illegible] хэмжээнэй миил гурбан [illegible] центые эзэлдэг юм. 19[illegible] 1980 онуудта жэл соо [illegible] зэргээр 205 миллион [illegible] ороохо тараанай абта[illegible] кукурузын ороохон [illegible] 9,5 миллион тонноо [illegible]

РСФСР-эй ба Арадай Монголой хоорондо хани харилсаа тогтоохо тухай хэлсээндэ гар табигдаhаар 65 жэлэй ой мүнөөдэр гүйсэбэ

ДАРХАН ХОТО— НАЙРАМДАЛАЙ hҮЛДЭ

дай нэгэн болохо нютагай фабрика жэл бүри 1,5 миллион хонинойарhа элдэдэг байна. Промышленна продукциин горитой хубинь аха дүү оронуудта эльгээгдэдэг.

Байрын гэрнүүдhээ хэдэхэн километрэй газарта, гүбээгэй саана оршодог Дархан хотын промышленна зонодо хүрэжэ, үйлэдбэриин коллективүүдэй ажабайдалтай танилсахадаа, социалис интернационализмын зохёон байгуулхы эршэ хүсые элеэр мэдэрнэш. Монгол болон совет барилгашадай хамтын ажалай ашаар хүн зоной ажаhуудалые хангалгын бүхы түхеэрэлгэнүүдтэй энэ хото урган хүгжэжэ байна. Тэдэнэр ТЭЦ, нүүрhэнэй уурхай, гэр баридаг комбинат, керамзидай завод, мүн арадай ажахын бусад олон объектнүүдые баряа. Болгариин техническэ туhаламжаар хониной арhаар дэгэл оёдог фабрика, үрэ жэмэсэй госхоз байгуулагдаа. Венгриин болон Польшын туhаламжаар мяханай комбинат, силикатна хирпиисын ба извёосхын заводууд баригдаа. Чехословакиин туhаламжа дэмжэлгээр цементын завод баригдаhан байха юм. Коллектив бүхэн аха дүү оронуудай дүтэрхы предприятинуудтай сэхэ холбоо барисатай. Эндэ Монголой залуу хүдэлмэришэд мэргэжэлнүүдые шудалдаг, арга шадабаряа дээшэлүүлдэг байна. Гадаадын оронуудhаа ерээд, эндэ хүдэлжэ байhан мэргэжэлтэд баян дүй дүршэлөө монгол ханинартаа дамжуулдаг. Хамтын ажал, дүй дүршэл, нэгэ нэгэндээ туhалалсалга — эдэ бүгэдэ Дархан хотын урагшаа дэбшэлгын гол эрхэ нүхэсэлнүүд болоно.

— Би совет хүнүүдые hайн мэдэхэ болонхойб, тэдэнэртэй хамта 48 жэл соо хүдэлжэ байнаб,— гэжэ Пэлжэ-гуай хөөрэнэ. — Энэ хани барисаагаараа, нүхэсэлөөрөө омогорходогби. Үхибүүдэйнгээ — Цэрэндорж хүбүүн болон Цэрэнхуу басаганайнгаа совет мэргэжэлтэдтэй эзэм ээмээ ниилүүлэн хүдэлдэгтэнь жаргалтайб. Минии ашанар мүн лэ совет сасуутантаа ханилна. Минии олохон нүхэд мүн лэ иигэжэ хэлэжэ шадахал.

Манай хото «дархан» гэhэн нэрэдээ хүрэмэ байна гэжэ тэмдэглэлтэй. Үнэхөөрөөшье, хотомнай Монголой үндэhэн мэргэжэлтэдэй hургагдажа, хүмүүжүүлэгдэжэ байдаг ёhотойл газар, мастерской болонхой. Эндэхи хүдэлмэришэдэй табанай дүрбэн хубиhаа үлүүниинь эрхим мэргэжэлтэд юм. Ревсомолой эльгээлтээр иишэ ерэhэн хүбүүд, басагадай дундаhаа хүдэлмэриин ангиин бата бэхи отряд бүридүүлэгдэнхэй. Олохон хүдэлмэришэд үргөө. МНР-эй Ажалай Баатарнууд — мастер-оператор Н. Цэдэнпилэй, барилгашан Г. Тэгшжабай, экскаваторщик Ч. Цэрэндоржын, жолоошон Л. Цэндаюушын, мүн бусад үүсхэлшэд болон үйлэдбэриин түрүүшүүлэй нэрэнүүдые бүхы оромнай мэдэдэг юм.

Хэдэн зуугаад совет хүн хотын барилганууд дээрэ, предприятинуудта шэн габьяатайгаар ажаллаhанайнгаа түлөө МНР-эй хайра шагналнуудта хүртэнхэй. Эндэ байрладаг совет ниитэ-барилгын 1-дэхи трест Монгол орондо социалис байгуулалтада ёхэ хубитаяа оруулhанайнгаа түлөө МНР-эй правительствоор Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаа hэн. Барилгашад А. М. Семенов, П. А. Носенко, Дарханай хүндэтэ эрхэтэдээр hунгагдаhанхай. Дарханай анда хотонууд — Советскэ Союзай Улаан-Үдэ, Венгриин Капошвар, Болгариин Димитровград хотонуудтай бата хани барисаатай, харилсаа холбоотой юм.

— Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхын тула, общёствын экономическа ба социальна хүгжэлтые хурадхахын тула байгуулагдаhан материальна ба оюун ухаан бодолой хүсые гүйсэд ашаглаха зорилго МНРП-гэй XIX съезд дээрэ табигдаhан байгаа,— гэжэ партиин Дарханай городской комитедэй нэгэдэхи секретарь Пүрэвжалын Болд бидэнэртэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ. — Хотын предприятинууд энэ жэлэй юhэн hарын үйлэдбэриин программые амжалтатайгаар дүүргэв. Түсэбhөө гадуур 19 миллион түхэригэй продукци гаргагдаа.

...Дарханай hургуулинуудай нэгэндэ зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэжэ уулзалгын болоhониинь элихэнээр hанагдана. Болгариин, Венгриин, Монголой, Советскэ Союзай, Чехословакиин уран зохёолшодтой hурагшад уулзаба. Тэдэнэр уласхоорондын хуралдаанда хабаадаhан байгаа. Айлшан бүхэниие үхибүүд тэрэнэй түрэлхи хэлэн дээрэ амаршалаад, мүн лэ тэрэнэй түрэл хэлэн дээрэ шүлэгүүдые уран гоёор уншаhан, дуунуудые дуулаhан, ерадайнь үндэhэн хатарнуудые гүйсэдхэhэн байгаа. Дарханай hургуулинуудта алдарта ёhо заншал бии: класс бүхэн совет союзна гү, али автономито республиканууддай, аха дүү социалис оронуудай нэгэнэй нэрэ зүүдэг, «өөhэдынгөө» республикын гү, али оронойүхибүүдтэй харилсаа холбоо тогтоодог, тэрэнэй түүхэ, экономико болон соёлые шэнжэлэн шудалдаг байна. Интернационализм Дарханай хүн бүхэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ бэелүүлэгдэжэ байна.

Ким БОЛДОХОНОВ,
ТАСС-ай корр.

Улаан-Баатар.

Репортаж

ХАНИ БАРИСААНАЙ ХАЛУУН ДҮЛЭН

Сэлмэг номин огторгойдо багаханшье үүлэн харагданагүй. Намарай дулаахан наратай үдэр намжаа тала үшөө саhанда хушагдаагүй, шаргал зүhэтэй тэряалан газар дээгүүр баян ургасын гэршэ болложо, hолообон ехээр сугларуулаатай харагдана. Хойто мүндэрганuудай орой мүнгэн сагаан малгайгаа үмдэнхэй. Намарай ажал барагдажа, үбэлдэ орохоор бэлдэлгэ дүүрэнтэй.

Мүнөө баруун Хүбсэгэл далайhаа hэрьеhэн жабар зүүн зүг руу. Түнхэн голоор уруудана. Түнхэнэй районой Шулуута гэжэ нютагhаа зүүлжээ Эрхүүгэй областиин Слюдянкын районой Тибельти нютаг оршодог. Хүршэ хоёр эдэ нютатай хоорондуур Буряадай АССР-эй Түнхэнэй болон Эрхүүгэй областиин Слюдянкын районой хилэ гарадаг юм. Энэ хилэ дээрэ тээмэндэ автомашинанууд, хүнүүд эндэ сугларанхай байба, Совет-монгол арадуудай хани барисаанай hаратай дэшарамдуулан, Монгол аха дүү оронойХүбсэгэлэй аймагай Мүрэн хотын хүгжэмтэдраматическа театрай түлөөлэгшэд Эрхүүгэй областьдо гурбан хоногой туршада искусствынгаа туйлалтануудые Эохүү, Ангарск, Шелехово, Усолье-Сибирьское хотонуудаар ябажа харуулаад, гэдэргээ бусажа, гурбан үдэрэй туршада Түнхэноор аялга, дуу, хатараа зэдэлүүлhэн байна.

Айлшадые хүлеэhэндэл байгаали алтан намарайнгаа эгээл hайхан шарайе шарайлжа дулааршанхай байба.

...Одооошье зүүн зүгhөө жэгдэ hайхан харгыгаар хара үнгэтэй хурдан «Волга», сагаан-улаан «Икарус», үшөө нэгэ ГАЗ түхэлэй машина хүрэжэ ерэбэд. Айлшаднай хүрэжэ ерэбэ ха гэжэ тухайлбабди. Эрхүүгэй арадай депутадуудай областной Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй эмхидхэлэй-инструкторска таhагые даагша Н. А. Белов областиин соёлой управлениин таhагые даагша М. А. Венгерская хоёр тэдэниие удэшэжэ ерэбэд.

Буряад арадай ёhо заншалаар айлшаднай сагаан эдеэгээр угтагдаба. Мүн аха дүү ород арадай заншалаар хилээмэн, дабhан барюулагдаба.

Угтамжын үгэ хэлэhэн арадай депутадуудай Тоорын сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ Л. Д. Истаева иигэжэ амаршалба:

— Хүндэтэ манай аха дүү Монгол оронойнүхэд! Маанадта хүршэ байдаг таанадые —Хүбсэгэлэй аймагайхидые хани барисаанай халуун мэндээр Түнхэнэй районой Тоорын газар дээрэ угтажа, таанаа халуунаар амаршалжа байнабди. Манай Тоорын сомоной газар дээрэ Агуухэ вождь В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз оршодог юм. Тиимэhээ нэн түрүүн тус колхозой түрүүлэгшэ Лазарь Гундынович Данзановта үгэ үгэе.

— Нүхэдүүд, айлшад! Би таанадта ажахы тухайгаа тобшохоноор хөөрэжэ үгэhүү.. Мүнөө манай колхоз мяха, hү гүрэндэ тушааха 9 hарынгаа түсэбые амжалтатай дүүргэнхэй, жэлэйнгээ түсэбые уданшьегүй дүүргэхэбди. Таряа тушааха түсэбөө дүүргэнхэйбди. Манай колхоздо өөhэдын ажалай геройнууд бии. Мүнөө эндэ тэдэнэй нэгэн Ленинэй хоёр орденто хонишон Г. С. Шойбонов ерэжэ, таанадаа угтасана. Мүн залуушье эрхим ажалшад бии, дүрбэн жэлэй туршада зуун эхэ хонин бүриhөө зуу гаран хурьга абадаг Е. Ж. Ангамаев болон бусад нүхэдые нэрлэхээр. Бидэ олон үхибүүдтэйбди. Тэдэнэй байhан газар наратай, энеэдэ наадатай, ерээдүйтэй. Эдэ үхибүүдэйнгээ түлөө хани барисаагаа үшөө бэхижүүлжэ, намжаа hайхан дэлхэй дээрэ эб найрамдал мандуулая! — гэжэ тэрэ омогорхон мэдүүлээ.

Саашадаа ажалай болон партиин ветеран Б. М. Кырмыгенов хани барисаанай үндэhэ узуур тушаа гүнзэгы удхатай дулаан үгэнүүдые хэлээ.

Монгол түлөөлэгшэдэй делегациие хүтэлбэрилжэ ерэhэн МНРП-гэй ЦК-гай гэшүүн, Хүбсэгэл аймагай гүйсэдхэхэ захиргаанай түрүүлэгшэ, МНР-эй Ехэ хуралай депутат нүхэр Заят иигэжэ хэлээ:

— Советскэ Союзай аха дүү арадууд соо ородог Буряадай АССР-эй Түнхэнэй районой түлөөлэгшэдэй маанадые иигэжэ дулаанаар угтажа байhаниинь урматай. Сэдьхэл зүрхэн соомнай дулааржа байна! Бүхы Монголой арадhаа таанадта халуун мэндые хүргэнэб. Манай концерт, зурагуудай выставкэ болон уран hайханай фильмүүдые хараhанайтнай hүүлдэ хани барисаамнай үшөө бата бэхи болохонь болтогой!

Тоорын дунда hургуулиин hурагшад шүлэглэн айлшадые амаршалба. Эб найрамдалда, хани барисаанда зорюулагдаhан плакадуудые тэдэнэр баринхай жагсаалда зогсоо.

шалгада хүртэбэд. Удангүй ногоон торгон тэрлигтэй хүн гаража, Түнхэнэй ёохорой аялгада тааруулhан амаршалгын дууе хангюурдаба. Энэ хадаа арадай дуунуудые дууладаг Александр Холхоев гээшэ.

Тала шэнги уужам аялга нэгэ удааржа, нэгэ түргэдэнэ. Бултанда мэдээжэ болоhон «Гайхамаараа» гэhэн монгол дууе hурагша Туяана Халудорова ханхинуулба.

Монгол-буряад хани нүхэд энэ дууе саашань үргэлжэлүүлэн, харгы замдаа Хэрэн тосхон тээшэ зорибод.

Хүнгэн автомашинын түргэн гүйдэлдэ хүнэй зүрхэн баясана. Хүршэ Тооро нютагта ерэхэдэмнай, бүхы нютагай хүн зон айлшадаа угтажа байба.

— Аха дүү Монгол оронойайлшадта мэндэ амар! СССР, МНР хоёрой хоорондохи хани барисаан мандаха болтогой!—гэhэн үгэнүүд дуулдана, элдэб үнгын, гоё сэсэгүүдые болон плакадуудые тэдэнэр баринхайнууд зогсобо...

— Эб найрамдал мандаха болтогой! Хүбсэгэлэй үхибүүдтэй бэшэг бэшэлсэхэ хүсэлэнтэйбди! Хамтаран дэлхэйгээ дайнhаа аршалая!— гэhэн үгэнүүдые тэдэнэр монголой айлшадтай дамжуулаа.

Гоё улаахан буряад платинуудые үмдэhэн басагад гаража ерээд, «Амаршалгын хатар» гүйсэдхэжэ, альга таhаа хүлын сагhаа анда нүхэдэй бата бэхи холбоон, хани барисаан улам бүри бэхижэг лэ гэжэ үреэхэ дуран хүрөө hэн.

Ж. ЮБУХАЕВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хани барисаанай уулзалгын үедэ.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

[МНР—КНР]: ХИЛЭ ШАДАРАЙ [ХУД]АЛДАА НАЙМААН

Харбин, Хүхэ-хото ошожо ерэhэн.

Хабаровска хизаарай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо Л. Домогальский гэгшын хөөрэhэнэй ёhоор, албанай хэрэгээр бэе бэедээ ошолгын үедэ нютагай предприятинуудай бүтээн гаргадаг эд бараанай ассортименттэй hанилсажа, хилэ шадарай худалдаа наймаанай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэhэн ба шиидхэгдэhэн байна. Зүбшэгдэhэн асуудалнууд яhала олон. Хабаровска хизаарhаа гадна Приморско хизаар, Амарай ба Шэтын областьнууд Хитадай провинцинуудтай хэгдэхэ худалдаа наймаанда хамжагшад болонхой. Мүнөө жэлhээ иимэрхүү уулзалганууд бүри олошоруулагдаха байна. Нэгэ талаhаа — Казахстан, Киргизи, Таджикистан, Туркмени, Узбекистан, Алтайн ба Красноярска хизаарнууд, Кемеровскэ область, нүгөөдэ талаhаа — КНР-эй Синь-цзян-Уйгурска автономито район хоёрой хоорондо хилэ шадарай худалдаа наймаа эхилхэ гэжэ хоёр орон үгэеэ ойлголсонхой.

Хилэ шадарай худалдаа наймаанай географиин үргэдхэгдэхэтэй хамта дурадхагдаха эд бараанай ассортимент олошоруулагдаха юм. Хитад тала бидэндэ хүдөө ажахын продукци (мяха, сое), текстильнэ, трикотажна зүйлнүүдые, оёмол хубсаhа, амhарта ба бусад эд хэрэгсэлнүүдые худалдаха. Бидэнэр — барилгын материал (цемент, шэл, түмэр соргонуудые), удаан хэрэглэгдэхэ эд бараа: мотоцикл, холодильник, ажаhуудалай хэрэглэмжын электроприборнуудые. Хилэ шадарай худалдаа наймаанай hаял hэргээгдэhэн 1983 ондо хэм хэмжээниинь 6,3 миллион түхэригтэ хүрэhэн. Нёдондо жэлдэ СССР ба КНР бэе бэедээ 24,2 миллион түхэригэй эд бараа худалдаа. «Хилэ шадарай худалдаа наймаан алишье талада ашатай туhатай. Бидэнэр өөhэдынгөө регионой хүн зондо хэрэгтэй эд бараануудые шэлэн абанабди. КНР-hээ ерэhэн хамжагшад өөhэдтөө хэрэгтэй ассортимент шэлэдэг» — гэжэ «Дальинторгын» генеральна директорэй орлогшо Б. Шуцкий хөөрэнэ.

Бодото байдалые абажа харахада, хоёр талада хэрэгтэй хэдэ хэдэн эд бараан зэргэлээд хажуудамнай бүтээн гаргадана. Тэдэниие холын түбэй районуудhаа гү, али гурбадахи оронhоо асаранхаар эндээ, хилэ шадарай наймаагаар андалдан абалсахада хэды аша туhатайб. Өөhэд өөhэдтөө хэрэгтэй эд бараа шэлэн абахын тулада хоёр оронойхудалдаа наймаанай түлөөлэгшэд Эрхүү хотодо уулзаhан байна. «Бидэнэр хөөрэлдөөнэй дүнгүүдээр сэдьхэлээ ханаанхайбди. Энэ хэрэг экономическа талаараа ашатай туhатай байхаhаа гадна, манай арадуудай хани нүхэсэлые бэхижүүлнэ, бэе бэеэ бүри hайнаар ойлголсохо ябадалдамнай туhална»,— гэжэ Үбэр Монголой автономито районой хилэ шадарай худалдаа наймаанай компаниин генеральна директорэй орлогшо Сы Цин гэгшэ Эрхүүдэ болоhон уулзалга тайлбарилха зуураа мэдүүлhэн байна.

А. БАТАЛИН,
(АПН).

АНГУУШАДАЙ СЛЁТ

Хурамхаанай районой ангуушадай заншалта слёт hаяхан үнгэргэгдэжэ, агнуурин үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүд согсологдоод, шэнэ хаhада бэелүүлхэ зорилгонууд зүбшэн хэлсэгдэhэн байна. Ангуушад эм домто ургамалнуудые суглуулха, ангай мяха, арhа тушааха түсэбүүдээ урагшатайгаар дүүргэhэн, үлүүлhэн байна. Мүн байгша оной юhэн hарын туршада барагhайн дүнгүүд туйлагдана. Жэшээлхэдэ, ангай арhа тушааха түсэб 157, ангай мяха тушааха түсэб 138,6 процент, эм домто ургамалнуудые суглуулха даабари 128 процент бэелүүлэгдээ.

Эрхим hайн үрэ дүнгүүдые туйлаhан ангуушадай нэрэнүүд слёт дээрэ дурдагдаа. 2500 гаран түхэригэй ангай арhа тушааhан, эм домто ургамал суглуулха даабарияа үлүүлhэн В. С. Анищенко, мүн ангуушад Г. М. Зарубин, Г. И. Телятников, залуу ангуушан П. Агафонов болон бусад социалис мүрысөөндэ амжалта туйлаhан байна. Эдэ бүгэдэ тухай Хурамхаанай коопзверопромхозой директор Ц. Д. Гармаев элидхэл хэхэдээ, онсо тэмдэглээ.

Ангуушадай слёдой хүдэлмэридэ партиин райкомой таhагые даагша Г. И. Баранников, райгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо А. С. Тугутов хабаадалсаа. Эрхим түрүү ангуушадта партиин райкомой болон райгүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотанууд болон үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа.

Г. РИНЧИНО.

Социалис оронуудhаа

ВАРШАВА. Польшын Ченстохово хотын окружной музейдэ «Амгалан тайбан зэргэ оршолгын аша туhада» гэhэн уряа доро выставкэ нээгдэбэ. Газар дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха хэрэгтэ Советскэ Союзай дүүргэдэг үүргые болон тэрэнэй эб найрамдалта үүсхэлнүүдые эли тодоор харуулhан тус экспозициие Поляк-совет хани барисаанай бүлгэмэй (ОПСД) воеводско эмхиин эдэбхитэд Агуухэ Октябриин ойдо зорюулна.

Гадна эдэ үдэрнүүдтэ бүхы орон дотор ОПСД-гэй воеводско болон городской районно ба эхин эмхинүүд выставкэнүүдые, концертнүүдые, хүдэлмэришэнэй болон революционно хүдэлөөнэй ветерануудтай уулзалгануудые үнгэргэнэ.

ПРАГА. Эндэ Юлиус Фучигай музей байгуулха тухай шиидхэбэри КПЧ-гэй ЦК-гай секретариат батлан абанхай. Карлова университедэй журналистикын факультедэй байшанда тэрэ нээгдэхэ.

Фото-зурагууд, документнүүд, коммунизмын нангин үг зорилгонуудай түлөө дүлэтэ тэмсэлшэтэй суг хүдэлhэн хүнүүдэй дурсалганууд экспозицида оруулагдаха юм. Амгалан тайбан байдал сахин хамгаалхын, социализмын оронуудай хүсые бэхижүүлхын түлөө түрүү үзэлтэй бүхы хүнүүдэй мүнөөнэй тэмсэлдэ Ю. Фучигай захяа заабаринуудай шухала удха шанартай байhые бүри гүнзэгыгөөр ойлгожо абахадань, музей соо табигдаhан экспонадууд туhалха байна.

Ю. Фучигай ажаябадал болон ажал ябуулгада зорюулагдаhан музейнүүд Ташкентдэ ба Пльзендэ бии юм. Прагадахи музей гурбадахинь болохо байна.

СОФИ. Болгарида совет номой арбан хоног политическэ ба соёлой ехэ үйлэ хэрэг болобо. Мүнөө жэлэй гурбан үйлэ хэрэгтэ — Агуухэ Октябриин 69 жэлэй ойдо, КПСС-эй XXVII съездэ ба БКП-гэй XIII съездэ тэрэ зорюулагдаа.

1950 онhоо эхилжэ намар бүхэндэ иимэ арбан хоног үнгэргэгдэдэг болонхой. Түрүүшынхёэ Софида тэрэ үнгэргэгдөө. Удаадахи жэлнүүдтэнь окружной элдэб городууд тус hайндэрэй түбүүдынь болоhон байгаа. Мүнөө жэлдэ Ловеч хото совет хэблэгшэдтэй, уран зохёолшод болон поэдүүдтэй уулзалгын түбынь болоо. Ниитэ-политическэ, уран hайханай ба научно-техническэ номой выставкэ Залуушуулай байшанда дэлгээгдээ. hайндэрэй программын ёhоор совет кинофильмнүүд харуулагдана, пресс-конференцинүүд, уран зохёолшод болон поэдүүдтэй уншагшадай уулзалганууд үнгэргэгдэнэ.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ЖЭЛДЭ ЗОРЮУЛАГДАhАН ВЫСТАВКЭ

ЛУАНДА. Бүмбэрсэг дэлхэйн гүн дундаhаа соробхилон гаража байhан гал дүлэн hархяагтал дүрсэтэй багларгар хара үүлэ бии болгоно. Тэрэ огторгойгоор тарахадаа, нарые бүрхөөжэ, дэлхэй дээрэ бүрэнхы хара болошоно. Дээшэнь үргэhэн гарнуудаараа сагаан гулабхаа бариhан гурбан хүнэй дүрсэ дээгүүрнь харагдана. Анголын уран зурааша Филиппе Салвадорой бүтээhэн энэ зураг «Ядерна дайе зайсуулан сараха» гэжэ нэрлэгдэнэ. Тэрэнэй удха эб найрамдалай уласхоорондын жэлдэ зорюулагдажа, эндэ нээгдэhэн выставкые hүлдэлнэ.

Гадаадын оронуудай арадуудтай hанаалаа нэгэдэлгын хани барисаанай ба hанаалаа нэгэдэлгын Анголын лигиин ба гадаадын оронуудтай хани барисаа, соёлой харилсаа тогтоолгын совет бүлгэмүүдэй холбооной үүсхэлээр энэ выставкэ эмхидхэгдээ.

Экспозицида табигдаhан Анголын уран зураашадай зохёолнууд, олон тоото фотоматериалууд дайнай аюулые зайсуулан сарахыень уряална. Выставкын бүлэг соо уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ талаар СССР-эй оролдолго тухай хөөрэнэ.

абаха болоо hаа, совет таряашад американ фермернүүдhээ балай гээгдэхэгүй байха.

Сэхыень хэлэхэдэ, манай орондо ондоо юумэн шухала: хэн нэгые «хүсэхэ, тэрэниие ахижа гараха» бэшэ, харин 1986—1990 онуудай табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэлгэ байгаалиин уларилай эрхэ байдалhаа дулдыдана гү, али үгы гү гэжэ тодорхойлжо, лаблажа абаха хэрэгтэй.

Энэ асуудалда сэхэ харюусая: ехээр дулдыдана. Эндэ олондо мэдээжэ, хүндэ ехэтэй нэгэ хүнэй hанамжа баримталхамнии. Манай үе сагай агууехэ таряашан, таряалангай хүрьhэ хамгаалгаар бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ болоhон систем байгуулагша, Ураалай саадахи нэгэ колхоздо бүхы наhан соогоо полеводоор хүдэлмэрилhэн, үнгэрhэн жэлэй ноябрьда 90 жэлэйнгээ ойе элүүр энхээр тэмдэглэhэн Терентий Мальцев нэгэтэ иигэжэ хэлэhэн: заримдаа иимэшье уряа дуулахаш: «Байгаалиин эрхэ байдалhаа дулдыдангүйгөөр үндэр баян ургаса ургуулхабди. Минии hанахада, тиимэ уряада хүнэй зүб бодомжо алдахуулхаhаа ондоо юумэн үгы».

Манай хүдөө ажахые хүгжөөлгын түсэбүүд бодото дээрээ дүүргэгдэхэ арга боломжонуудтай. Имагтал энээн тухай М. С. Горбачев хүдөө ажахын үйлэдбэриин хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөнүүдэй нэгэн дээрэ иигэжэ хэлээ hэн: «таагүй уларилтай ямаршье жэлдэ 200 миллион тоннохоо бага бэшэ орооhо тарна оронойнгоо абадаг байхые туйлаха хэрэгтэй, гаатай зохид эрхэ байдалда—250 ба тэрээнhээ дээшэшье тонно. Энэ хадаа манай газар таряалангай ойрын жэлнүүдэй стратегическэ зорилго гэжэ би хэлэхэ байнаб».

Совет гүрэнэй полинууд урдандаашье ган гасуурта нэрбэгдэhэн, тэрэниие тэсэлгэдэ саашадаа бэлдэнгүй байжа болохогүй. Таряашанай ажалда сагай уларилhаа дулдыдаха юумэн ехэ.

СССР-эй агропромышленна комплексдо мүнгэ зөөри hомололгын ургалта, колхоз болон совхозуудай материально-техническэ баазые hэльбэн шэнэлэлгэ, ажахын тоосооной хаа хаанагүй нэбтэрүүлэгдэжэ байhан эрхэ байдалда хүдөөгэй ажалшадай эдэбхи үүсхэлдэ үргэн харгы нээжэ байhан экономическа реформо, гаргашаяа харюулга ба өөhэдыгөө мүнгөөр хангалга — эдэ бүгэдэ 1986—1990 онуудта совет таряашад хэзээ хэзээнэйхиhээ зүб алхам хэжэ, урдаа табигдаhан зорилгоёо дүүргэхэ байhанда этигэхэ арга олгоно.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, уларил уларилаараа, ажал ажалаараа. Сагай уларилда бэшэ, харин hайнсаар хүдэлмэридэг болохо ябадалда мүнөө гол анхарал хандуулагдана.

Л. ВОСКРЕСЕНСКИЙ,
АПН-эй экономическа шэнжэлэгшэ.

ХИЛЫН СААНАhАА
ТАСС·АПН

ОКТЯБРИИН ОЙН БАЯРАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ГАВАНА. Агуухэ Октябриин социалис революциин 69 жэлэй ойн хүндэлэлдэ үнгэргэгдэhэн национальна воскресник ажалай ёhотойл hайндэр болобо. Социалис Кубын хоёр миллионhоо дээшэ ажалшад тэрээндэ хабаадаhан байгаа. Кубын хара металлургиин тугшан болохо Хосе Мартиин нэрэмжэтэ металлургическа комбинадта 3 мянга гаран хүн воскресникто гараа.

Саахарай тростнигай плантацинуудые, оронойсаахарай заводуудай оньhон техникэ болон түхеэрэлгэнүүдые болохоёо байгаа сафрада бэлдэхэ, цитрусовэ ургамалнуудые хуряалга, баригдажа байhан объектнүүд дээрэхи хүдэлмэри, хото городууд болон hуурин тосхонуудай үйлсэнүүдые гуримшуулга — эдэ бүгэдэ «улаан воскресениин» үедэ бэелүүлэгдэхэ хүдэлмэри болоно. Энэ үдэр олон мянган хүдэлмэришэд ажалайнгаа газарта хүдэлбэ. Даабариhаа гадуур үйлэдбэрилэгдэhэн продукциhаа оруулагдаhан олон зуун мянган песо воскресниигэй жасада оруулагдаа.

Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, республикын Гүрэнэй Соведэй болон Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Фидель Кастро болон партийна ба гүрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд «улаан воскресенидэ» эдэбхитэйгээр хабаадаба.

АЮУЛГҮЙН СОВЕДЭЙ МЭДҮҮЛГЭ

НЬЮ-ЙОРК. Ливанай урда хубида байлгагдадаг али бүхы зэбсэгтэ хүсэнүүдые тэндэhээ гаргахыень ООН-ой Аюулгүйн Совет уряалба. Израилиин бүхы сэрэгүүдые оронойурда хубиhаа гаргаха, «Урда Ливанай арми» гэдэгэй харата муухай ябуулгые болюулха эрилтэ Ливанай правительство табина. Ушарынь гэхэдэ, Израилиин булимтарагшад энэ армиин ябуулгые хиналтадаа абанхай. Ливандахи ООН-ой саг зуурын хүсэнүүд тухай ООН-ой Генеральна секретариин элидхэл тушаа Аюулгүйн Соведэй мэдүүлгэ дотор тэрэнэй тобшололнууд, дурадхалнууд hайшаагдаhан байгаа.

Тусхайлбал, Ливанай газар дайда дээрэhээ Израилиин бүхы сэрэгүүдые гаргаха шаангаа эрилтэ табигдана. Саг зуурын сэрэгүүдые уласхоорондын хилэ хүрэтэр тараан байлгалгатай хамта бэелүүлэгдэhэн энэ алхам «Ливанай урда хубидахи байдалые саг үргэлжэ муудхаалгые гуримшуулан hайжаруулха ашаг үрэ ехэтэй арга» болоно гэжэ Х. Перес де Куэльяр тэмдэглээ.

Ливан тушаа тэрэнэй тогтоолнуудые бэелүүлээгүй байhанhаань уламжалан, hанаагаа зобожо байhанаа Аюулгүйн Соведэй мэдүүлгэ дотор элирхэйлнэ. Энээнэй түлөө гансал Израиль харюусалгатай.

САМАНТА СМИДТЭ ХҮШӨӨ БОДХООГДОХО

НЬЮ-ЙОРК. «Хүшөө бэлэй болонхой,—гэжэ Гленн Хайнсый сэдьхэлээ хүдэлhэн, урма баяртай хосолой телефоноор соностоно. — Хэрбээ аргатай hаа, ерэгты».

Час тухай сагай үнгэрхэдэ, олон тоото машинануудай урасхал соогуур арай шамай гаража, Нью-Йоркын районуудай нэгэн болохо Куинзада хүрэжэ ерэбэбди.

Хайнс бидэниие шудхалгын мастерской соо угтажа, тэрэнэй залнууд соогуур дахуулан харуулба. Тэрэнэй нэгэндэ набтаршаг табсан дээрэ урагшаа аласай холо руу шэртэhэн басагахан зогсоно. Тэрэ гарнуудаа урагшань hарбайгаад, гулабхаа табижа байна. Тэрэнэй хүлнүүдэй дэргэдэ баабгайн гүлгэн наадаанхай хэбтэнэ. Басагаханай hүүр шарай баяраар халина. Голдогор сэхэ үhэниинь самса дээгүүрнь унана. Бронзоор шудхагдаhан энэ хүшөө үшөөл хүрөөдүй хээртэй.

Нёдондо жэлэй август hарада болоhон аюул усалда оролжо наhа бараhан 13-тайхан американ hурагша басаганай ажаhуудаг байhан Оберн хотын олониитын үүсхэлээр Саманта Смидтэ хүшөө бодхоогдохо юм.

ПОЛИТИЧЕСКЭ ЗУРАГ

«США-гай политика Дүтын Зүүн зүгтэхи түгшүүрилтэй байдалые бүри шахардуу болгохоhоо гадна зайлуулашагүй хойшолонгуудтай...» (Газетэнүүдhээ).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Инкуайрия» гэжэ журналда толилогдоhон зурагай удхань иимэ: «Дүтын Зүүн зүгтэ галаар наадалга».

ТАСС-ай фотохронико.

Театр

„ҮНДЭРТЭ ХҮРЭХЭЕЭ ОРОЛДОНГҮЙ ЯАХАБИБ...“

Х. Намсараевай нэрэмжэтэ гүрэнэй буряад драмын академическэ театрта актер мэргэжэлээ һайнаар шудалһан залуушуул мүнөө олон. Театрай шэнэ сезоноо нээхэ бүри тэдэнэй «үргэбшэдэ» шэнэ рольнууд нэмэжэ, зохёохы шадабаринь ургана. Байн тэдэнэр залуушуулайшье тооһоо гаража, репертуарые даажа ябаха гол хүсэн, театрай урдаа хараха бэлигтэн болохо байха. Аха зоной үүргэ, харюусалгые залуушуулай халан абадаг ёһо заншал искусстводашье наринаар сахигдадаг шуу.

Буряадай АССР-эй габьяата артистын нэрэ зэргэдэ һаяхан хүртэһэн Чимит Ринчинов — театрай дүршэл ехэтэ мастернуудай хүдэлмэрые халаһаха хүнүүдэй нэгэн. Ц. Шагжинай суута «Будамшууда» Һорниие, Д. Эрдынеевэй «Бальжин хатанда» Хүүхэн гэгээниие наадаһанайнь һүүлээр мэргэжэлтэдшье, харагшадшье тиигэжэ хэлсэдэг болонхой. Ондоошье зүжэгүүдтэ артист абари маягта рольнуудые шадамараар, һанаамгайгаар, өөрын дабтагдашагүй зүйлнүүдые оруулжа байгаад, наадана гэжэ анхарагдаа.

Мүнөө Чимит РИНЧИНОВ уншагшадаймнай айлшан болоно, зохёохы ажал тухайгаа, коллектив тухайгаа хөөрэжэ үгэхэнь.

— АРБАН ЗУРГААН-ДОЛООН жэлэй саана дунда һургуулиин шаби ябаһан намайе артист болохош гэжэ хэн нэгэнэй хэлээ һаа, миин лэ энеэгээд, бү наадалыт гэхэ һэн хаб. Сценэтэй, искусстватай бүхы наһаяа холбохоб гэжэ тиихэдэ зүүдэлээшьегүй ябаа ха юмбиб. Һургуулиин үхибүүн, концерт нааданда ябаал һаабаш, теэд тэрэшни — тэрэ. Хара юдөө хахалһанһаа хойшо хони дахаһан, гүүртэ дээрэ өөдөө болоһон хүндэ хүхэ манхан гэнгэриһээ, захагүй үргэн талаһаа һайхан юун байхаб даа. Һүрэгөө захадан ябахадаа, тала дайдын сууряататар дуу дуулажа, үгы һаа хамар дороо гүнгэнэжэ ябаал һэн бэзэш. Заримдаа мүнөө һанахаш: тиихэл сагтаа өөрынгөөшье, хүнэйшье урда сэхэ сэбэр, сэдьхэл тэнигэр ябагдаал даа гэжэ...

Теэд мүнөө, ямар нэгэн орёо роль дээрэ хүдэлжэ, хэн нэгэн зохёолшо тухай бодомжолжо байхадаш, бага наһанайш тэрээхэн һонор хаһа нилээд дүнгэлтэ боложо үгэдэг. Юумэн тухай даамгайгаар, яаралгүй бодомжолдог заншалнишье туһатай байдаг. Шухалань гэхэдэ, үгай малшад ябаһан эхэ эсэгэ хоёрнай бултыемнай — бүлэ соогоо 5 үхибүүдбди — ажал хэжэ һургаһан юм. Долоотойһоо бухал шэрэжэ һураа бэлэйб. Малшадай үхибүүд гэжэ даа; газарһаа гурбан һөөм болохогүй аад, түрэлхидэйнгөө районой түб—Хори ошоходо, һүрэг хони даагаад, бүдүүн зон байгша бэлэйлди. Һанахадашье, энеэдэтэй шэнги.

Тииһээр лэ гүүртэһээ һургуулида ябажа һүүлээрнь Хори дээрэ түрэлэйдөө байрлажа байгаад, арбадахиие дүүргэхэ тээшээ болооб. Нэгэтэ һургуулидамнай буряад драмын театрай режиссёр Ф. С. Сахиров ерэжэ, театральна институдта ошожо һурахыемнай албадаба гээшэ. Фёдор Семёновичой хэлэхые шагнажал һуугааб. Тиигээд лэ гэнтэ шиидэшооб: нюдэнэйм урда хэзээшьеб хараһан зүжэгүүдэйм үзэгдэлнүүд хорхой хүдэлгэмээр зэрэлжэлшоо ха юм. «Зүжэгтэ наадажа үзөө һэн гүш?» — гэжэ асуухадань: «Нэгэдэхи класста Нюһата Дашые наадаа һэм. Ямар зүжэг юм һэм, мартажархёоб», — гэжэ зоригтой гэгшын харюу үгөөб. Тиигээд лэ... туршалгын хөөрэлдөөнүүд, шалгалтанууд, Владивостогой искусствын институдта һураһан һуралсалай жэлнүүд зүүдэн шэнги түргөөр үнгэршөөл даа. «Зүүдэн шэнгеэр» гэбэшье, М. Я. Розен, А. И. Запорожец, С. З. Гришко түрүүтэй багшанарайнгаа хэды шанга, эрилтэ ехэтэй зон байһыень мартадаггүйб. Буряадһаа бүхэли студи — 26 хүн — һурахаяа ошоһон байгаабди. Бидэниие бултыемнай артистнар болгохоһоо саана «хүн болгожо» табиһан зон тэдэл гээшэ. Мүнөө энээгүүр тэрээгүүр ябаад, элдэб театрнуудай зүжэгүүдые хараад, Ленинградай, Москвагай театральна һургуулинуудай хэшээлнүүдые шагнажа үзөөд байхадаа түрэл институдайнгаа һулашаг талануудые хараал бэзэш. Теэд тиихэдэ Владивостогой институт намда урдань үзэгдөөгүй, үльгэрэй һайхан искусствын оронииe нээжэ үгөө бэлэй. Тэрэнэйнь түлөө багшанартаа доро дохихо ёһотойб.

1975 ондо Д. Сультимов, Д. Бочиктоев, Ц-Д. Бальжанов, Л. Цыдыпова түрүүтэй бүлэг залуу мэргэжэлтэд Буряад драмын театрай сценэ дээрэ түрүүшынхиеэ гараабди. Актёрнуудынь боложо ерэһэнээ баталан, Ж-Б. Молберэй «Скапенэй аяг аашанууд», М. Светловой «Хорин жэлэй үнгэрһэн хойно» гэһэн зүжэгүүдые харуулаа, концерт наяруулаа бэлэйбди. «Скапендэ» гол роль наадаһан би нүгөөдэ зүжэгтэ үбгэн наборщигой рольдо хүртэһэн байгааб. Тэрээндээ ехэл баяртай һэн хаб. Театрайхид маниие ехэл дэмжээ, урмашуулхые оролдоо һэн. Тиихэдэ ахамад уран зураашан байһан В. Тевелев зүжэгыемнай шэмэглээ, костюмернэ цехэйхид бултыемнай хубсалуулаа бэлэй. Концертээ, зүжэгүүдээ харуулжа, зониие хүлгүүлээд лэ, гастрольдо хүдөө гараабди.

Намартаа түрүүшынгээ рольдо хүртөөб. Зургаадахиин хүбүүн Петька... А. Алексинэй «Ахамни кларнет дээрэ наададаг» гэһэн пьесэ соо тиимэ нэгэ хөөрхэн амитан бии юм. Геройгоо ехэл зохидшооһон тула режиссёр Н. Е. Логачёвой хүтэлбэри доро бахаа ханажа хүдэлөөб. Ондоо рольнууд гэхэдэ... Залуу, хүл хүнгэн гэжэ тоологдоһондоо ниитын хүдэлмэридэ хабаадажа, балай ехэ рольшье бэлдээгүй һэн хаб даа. Режиссёрой туһалагша, комсомольско организациин секретарь ябатараа, сэрэгэй албанда абтааб. Тиишэ мордохоһоо урид коллективтээ зохёохы ажалай тоосоондо Москва ябаад ерээ һэм. Ехэл һонин юумэ хараа, үзөө бэлэйбди.

1977 ондо Б. Эрдынеевэй «Бэшэгдээгүй шүлэг» гэжэ зүжэгтэ Хубисхалай ролиие наадааб. Мүнөө үеын залуушуулай, студентнэрэй ажабайдал харуулһан ехэ зохид энэ зүжэг хотын харагшадай, Монгол абаашахадамнай, тэндэхи залуушуулай һонирхол ехээр татаһан юм.

Һүүлээрнь Х. Намсараевай «Тайшаагай ташуурта» Сонимполой роль бэлдээб. Багаханшье һаа удхатай роль гэжэ һанагша һэм. Хатан Долгорой үнэн барлаг Сонимпол дарлагдаһан, хайрүүлһаншье һаа, өөрын хараа бодолтой, боро ухаатай хүн ха юм.

1978—79 онуудай театральна сезон намда илангаяа хадуугдажа үнгэрөө. В. Вишневскиин «Оптимистическэ трагедидэ» бишыхан финн Вайноненэй роль намда даалгагдаа һэн шуу. Хубисхалай шуурган соогуур үнэн зүб замаа оложо ядан төөриһэн матросуудта комиссар Вайнонен хоёр лэ туһалдаг һэмнай. Геройнгоо образые тодоор гаргахын тула нилээд ехэ юумэ уншаха, ороной театрнуудта энэ ролиин яажа наадагдаһые шэнжэлхэ баатай болоо һэм. Эгээл һонининь гэхэдэ, Монголой суута артистнар Сувд, Гантүмэр гэгшэдэй манай зүжэгтэ хабаадалсахаяа ерэхэдэ тэдээнтэй суг наадаха золтой байгааб. Дээдэ гарай бэлигтэн зүжэгтэ наадахадаа хоорондоо хайшан гэжэ харилсанаб — тэрэнь һонин байгаа.

Тиигэһээр байтараа, һонирхолтой рольнууд хойно хойноһоо үлхэлдэн һубаряа. Р. Ибрагимбековэй «Арсалан шэнги», «Л. Устиновай «Инаг дурагүйгөөр гажарһан хото», Д. Дылгыровэй «Хари хүнэй гашуудал», Ш-Н. Цыденжаповай «Һангин сэдьхэл», Ч. Чимидэй «Буурал аба», Д-Р. Батожабайн «Һандарал» гэхэ мэтын янза бүриин зүжэгүүдтэ ехэшье багашье рольнуудые гүйсэдхөөб. Гэхэ зуураа, Дылгыровэй, Цыденжаповай дурдагдаһан зүжэгүүдтэ наһатай хүнүүдые харуулһанаа тэмдэглэлтэй гээшэ гү даа... М. Светловой зүжэгтэ үбгэн наборщигые наадаһанһаамни хойшо наһажаал хүнүүдэй роль намда дурадхадаг болоо һэн хаш. Тиигээд лэ минии тон дуратай Һорнии хүрэтэрөө «үбгэдүүд» зохёохы намтартам һуурияа эзэлһэн юм.

Хүүгэдтэ зорюулагдаһан зүжэгүүдэй театраймнай соносхолдо тон үсөөн байдагта гажардагби. Хожомоо манай харагшад боломоор һургуулиин үхибүүдэй диилэнхи олониинь театрнуудай анхаралһаа алдагдашана ха юм. Һүүлэй үедэ манда табигдаһан «Саһан-Хатан», «Хатан-Баха» гэһэн зүжэгүүдтэ һайн рольнуудта хүртэжэ, сэдьхэлээ ханан хүдэлөө һэм. Худалаар, хайша хэрэгээр наадажа, үхибүүдые мэхэлхэгүйш. Тэдэмнай ехэшүүлһээ һонор хурса харагшад ха юм. Зүгөөр бэеэ зангидангүй, импровизаци хэжэ байгаад, наадаха арга боломжо актёрнуудта тэдэнэр олгодог.

Эгээл орёо хүшэр гэжэ һанаһан рольнуудни гурбан юм. Н. Дамдиновай «Декабристын бэһэлигтэ» Александр Бестужевые наадахаһаа ехэл зүрхэсөө һэм. Гүн хурса ухаатай, эрэлхэг зоригтой, бэлиг шадабари түгэс энэ хүн юрэнхы ажабайдалдаа ямархан абари маягтай, зүһэ шарайтай, гурим, заншалнуудтай хүн байгааб? Зүжэгтэ хабаадаһан хүн бүхэн геройнгоо иимэрхүү шэнжэнүүдые тодорхойлхын тула обоо хүбөө номуудые, документнүүдые урбуулжа хараа, музейнүүдэй фонднуудтай танилсаа һэмди. Хэды тиибэшье, геройнгоо бодото түхэл, шэнжэдэ дүтэшье ошоогүйб гэжэ мүнөө болоходо һанагшаб.

Д. Эрдынеевэй «Бальжин хатанда» наадаһан Хүүхэн гэгээмни баһал абаһаар боложо үгөөгүй. Зүүн-урда Азида будаадын шажан дэлгэрүүлжэ, арад түмэниие хүлгүүлһэн гэгээн санаартаниие юрын «театральна лама» болгожорхингүй, бүхы зүрюу бодолнуудтайнь, хара һанаашалгануудтайнь харуулха хэрэгтэй байгаа. Зүүн зүгэй арадуудай шажан, мүргэл шэнжэлдэг эрдэмтэдтэй зүбшэлдэжэ байгаад, баһал тусхай литература уншаха саг болоо һэн. Хүүхэн гэгээнэй роль гүйсэдхэжэ, харагшадтай оло дахин уулзаад байбашье, энэ образоо үшөөл мүлиһөөрби. Ямаршьеб шэнэ үнгэ будагууд, детальнууд олдоһоор байна бшуу.

Һорнии — минии эгээл дуратай роль. Тэрэниие одоол үнэн зүрхэнһөө хүхижэ наададагби. Ондоо зарим зүжэгтэ сценэ дээрэ байтараа, сэдьхэлшни хооһон, хэлэһэн үгэнүүдшни юрэл хэлэнэйш үзүүрһээ ходоржо байха. Харин эндэ — тиимэ бэшэ. Наадаха бүришни шэнэ юумэн һанагдажал, партнёрнуудшни шамайе дэмжэжэл байха юм. Тиигээд лэ хүхюун зугаагай «ошо сасаһан» зүжэг мүндэлхэл даа. «Суута Гениновэй хэмжээндэ хүрэхые оролдоноолтайш?» — гэжэ зариман гашайдаха. Тэрээндэ юун гэхэбши? «Тиинэб. Үндэртэ хүрэхээ оролдонгүй яахабиб?» — гэһэн харюу үгэхэш...

...Теэд хүби заяандаа минии гомдохош шалтагаан үгыл даа. Театрта арбан нэгэдэхи сезоноо угтажа байнаб, энэ хугасаа соо таба-зургаан режиссёртой хүдэлөөб. Хэниинььшье дэмжэдэг, аха аргаараа туһалдаг байгаа. Зохёохы ажалтай залуушуулые нэгэдүүлхэ, эдэбхижүүлхэ тушаа асуудал гаргахадам театрай хүтэлбэрилэгшэд, иланга режиссёрнай байһан В. И. Кондратьев намайе дэмжэһэн, бишыхан найруулгануудые, концертнэ программануудые зохёоходомнай туһалһан юм.

Юрэнхыдөө залуушуул гээшэ зохёохы ямаршье коллективэй найдамтай тулга, шэнэ юумэнэй үүсхэлшэд байха ёһотой гэжэ һанадагби. Тиимэһээ репертуарые бүридүүлхэ үедөө залуушуулай һанамжые асууха, һанал, хүсэлыень хараадаа абаха хэрэгтэйл даа. Классическа эрхим тэрэ мүртөө табигдахань хомор зохёолнууд, хари гүрэнэй түрүү үзэлтэй авторнууд маниие һонирхуулха байна бшуу.

Хотын театрнуудай хүдэлмэрилэгшэдэй, зохёохы бүхы ажалтанай хоорондоо харилсаатай байхын тула Актёрой байшан бии болгохо тушаа баһал үнинэй хэлсэгдэдэг гээшэ. Теэд тэрэнэй миил хөөрэлдөөн болоод дүүрэшэдэгынь харамтай.

Зохёохы коллективтээ ямар юумэ хүсэхэ байнат гэжэ гү? Айхабтар һонин, бурьялма халуун ажамидаралтай болохыень. Актёрнуудай сэдьхэл хүлгүүлхээр бодолнууд режиссёрнуудай толгойдо мүндэлжэл байг лэ. Театрнай бүхыдөө зохёохы нэгэ шэглэлтэй, өөрсэ һонин шарайтай боложо, урданайнгаа һайхан солые буурууланггүй, урагшаа зоригтойгоор дабшаг лэ. Ерээдүйн һайн зүжэгүүдтэнь бараг рольнууд намдашье дайралдаха аалам...

«Шэнэ сезонһоо юу хүлеэнэбта!» гэһэн асуудалда: «һонин рольнуудые», гэжэ артист тобшохоноор харюусаа. «Кинодо, телевиденидэ бага-сага наададаг һэм, тэрэнээ үргэлжэлүүлдэг һаа, эрхим байха бэлэй» — гэжэ энеэбхилэн, һүүлээрнь нэмээ...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ц. Шагжинай «Будамшууһаа» үзэгдэл. Һорнии — Ч. Ринчинов, Пиглай — республикын арадай артистка Н. Токуренова.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВА бэшэжэ абаба.

С. М. БАЖЕНОВ

Хүндөөр үбшэлһэнэй һүүлээр 63-тай боложо ябатараа республиканска тусхайта пенсионер, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеран Баженов Семен Мандарханович 1986 оной ноябриин 3-да наһа бараба.

С. М. Баженов 1924 оной сентябриин 24-дэ Кабанскын районой Корсаково тосхондо түрэһэн байгаа. 1942 онһоо 1947 он болотор Совет Армиин зэргэнүүдтэ алба хээ. 1945 ондо С. М. Баженов КПСС-эй зэргэдэ ороһон байгаа.

1947 онһоо 1973 он болотор Семен Мандарханович эд хэрэглэгшэдэй кооперациин системэдэ — Худариин райпотребсоюзай түрүүлэгшээр ба Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшоор хүдэлһэн байгаа. 1973 ондо Буряадай АССР-эй худалдаа наймаанай министр... 1985 онһоо...

А. М. Беляков, А. А. Бадиев, В. Б. Саган... башеев, Л. В. Потапов, С. Н. Булдаев, ... нов, Ю. М. Битаев, Б. Г. Кушеев.

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

Гусиноозерск хотодо хүнгэн машинаар урилдалгаар хубиин болон командаараа түрүү һуури эзэлхын түлөө һонирхолтой мүрысөөн һаяшаг үнгэргэгдэһэн байгаа. Урилдаанда Шэтын, Эрхүүгэй областьнуудай, Буряадай АССР-эй суглуулагдамал командануудай гэшүүд хабаадалсажа, Сэлэнгын районой «Улаан Сэлэнгэ» газетын шанда хүртэхын түлөө мүрысөө юм. Түрүүшынхеэ үнгэргэгдэһэн урилдаанда хабаадагшад автомобильда хоёр хоёроороо һуугаад Сэлэнгын районой харгыгаар 300 километрэй зайда урилдаһан байгаа.

Мүрысөөндэ хабаадагшад гурбан бүлэг боложо хубаараад урилдажа, Гусиноозерск хотын талмай дээрэ суглараагшадые һонирхуулаа.

Баяр ёһололой оршон байдалда эхилһэн мүрысөөнэй программын түрүүшын ээлжээндэ хабаадагшад харгы дээрэ табигдаһан элдэб олон хэмэл дабалтануудые гаталжа байгаад урилдаба. Энээнэй удаа экипажнууд хоёр минута зайтайгаар гаража, харгыгаар урилдаба. Мүн хойто үдэрынь ипподром дээрэ үнгэргэгдэһэн урилдаан бүришье һаа һонирхол татаа. Эдэнэр 1650 метрэй зайда хубиин түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөө ха юм. Эндэ нэгэдэхи бүлэгтэ урилдагшад сооһоо Шэтын, Улаан-Үдын суглуулагдамал командын гэшүүд В. Н. Шишкин, П. М. Кулаев, хоёрдохи бүлэгһөө Шэтын —

ҮЙЛЭДБЭРИТЭЙ СЭХЭ ХОЛБОО

Үхибүүдэй наадаха БЕЛАЗ түхэлэй машинанууд республикын хото, хүдөөгэй магазинуудта һаяын үдэрнүүдтэ наймаалагдажа эхилхэнь.

«Бурятавторемонт» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй Шэнэ-Бэрээнэй гол завод үхибүүдэй нааданхай машинануудые бүтээжэ захалба. Зохидхон элдэб үнгөөр шэрдэгдэһэн нааданхай машинануудые һургуулиин һурагшад хэнэ. Һурагшадай цехые завод соохи завод гэжэ хүдэлмэришэд дэ-

РЕВОЛЮЦИИН ТАЛМАЙ

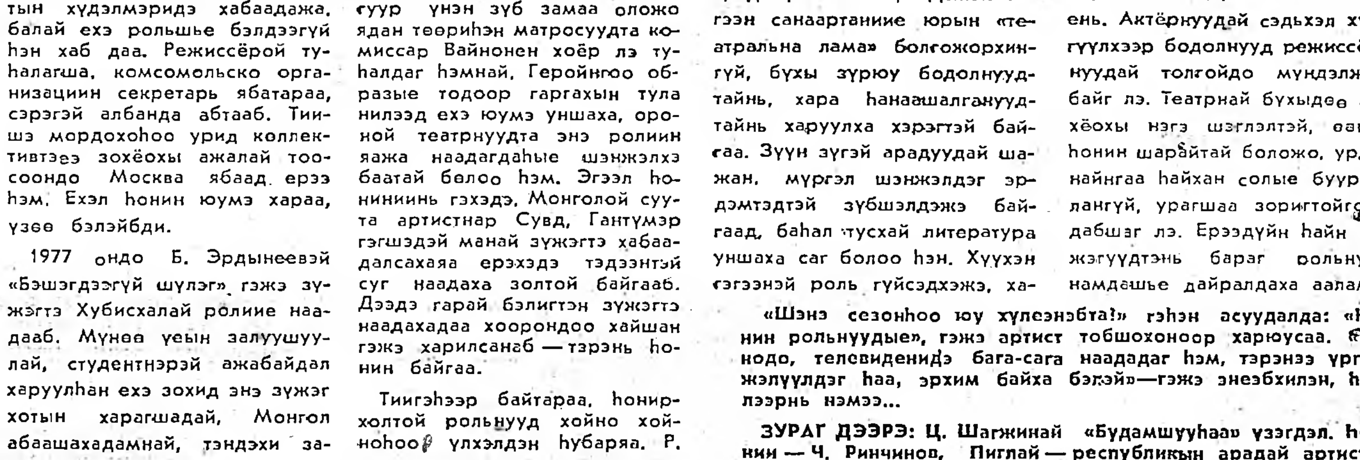
Дэлхэйн элдэб хотонуудта түүхэтэ талмайнууд үсөөн бэшэ. Эдэ талмайнууд арад зоной буһалгаануудые, ангиин тэмсэлэй шуһата тулалдаануудые, арадай зол жаргалай түлөө тэмсэгшэдэй, хаашуулайшье толгойн сааза хараһан байха.

Эхэ оронаймнай, дэлхэйн түүхэдэ Агууехэ Октябрь шэнэ хуудаһа нээгээ. Агууехэ социалис революциин мүндэлһэн Ленинград хото. 1917 оной октябриин 25—26 һүни (ноябриин 7—8) улаан гвардеецүүд, хүдэлмэришэд, сэрэгшэд большевигүүдэй ударидалга доро ород хаашуулай, һүүлэй үедэ — Сагай зуурын правительствын резиденци — Үбэлэй ордон тээшэ дабшаа һэн. Үбэлэй ордониие эзэлжэ, Сагай зуурын правительствын министрнүүдые тушааһанай һүүлээр ордониие һахихаяа үлэһэн революционно сэрэгшэд Дворцово талмай дээрэ түүдэгүүдые нособһон юм. Хүйтэн һалхитай намарай һүни түүдэгэй дэргэдэ зогсоһон хүдэлмэришэн болон таряашан шэнэ үеын үүрэй тоониие угтаа һэн.

Юрын үдэрнүүдтэ Дворцово талмай дээгүүр ябахада, жэгдэ зэргэлһэн олон автобусуудые харахат, хэдэн ондоо хэлэн дээрэ хөөрэлдэхые дуулахат.

Харин Агууехэ Октябриин социалис революциин һайндэртэ энэ талмай олон зоноор дүүрэдэг. Үбэлэй ордондо, тэрэниие тойроод байһан байшангуудта гал улаан тугууд намилзажа, хүгжэм зэдэлжэ, баяраар халиһан шарайтай хүнүүд талмай дээрэ болодог парадта хабаадагшадые, һайндэрэй демонстрациин колонно-нуудта жагсаалшадые «Ура» хашхаран угтадаг юм. Хайшаашье хара—улаан тугууд сэсэгүүд, плакадууд... Дворцово талмай дээрэ—революциин талмай дээрэ— агууехэ һайндэр мүндэлхэ.

П. БУРМАКИНАЙ фототекст.

ҺАЙХАНИИЕ ҮРЕЭЖЭ ҮДЭШЭБЭ

Бархан нютагай арбан дүрбэн хүбүүд сэрэгэй уялгата албанда мордобо. Эдэнэй олонхидынь Барханай дунда һургуули амжалтатайгаар дүүргэжэ гараһан байгаа. Хүбүүд сэрэгэй албанда мордохо үдэр хүртэрөө Ленинэй нэрэмжэтэ түрэл колхоздоо малшанаар, хонишоноор, механизатораар хүдэлжэ байһан юм.

Тосхоной соёлой байшан соо сэрэгэй албанда мордохо хүбүүдые үдэшэлгын баярай суглаан баяр ёһолол оршон байдалда үнгэргэгдэбэ. Үдэшэлгэ дээрэ Барханай сомоной Соведэй гүйсэдкомой хүдэлмэрилэгшэ Д. Батуева, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой профкомой түрүүлэгшэ Б. С. Гармаев, ажахын комсомолой эмхиин секретарь Ж. Самбуева, сомсоведэй секретарь С. Л. Малатхеева, дунда һургуулиин пионервожата Т. Бадмаева гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, сэрэгэйнгээ албанда дайшалхы болон политическэ бэлэдхэлдээ амжалтатай ябажа, эрхим сэрэгшэ гэһэн нэрэ зэргэтэй тоонто нютагаа бусажа ерэхыень хүбүүдтээ хүсэбэ.

Үдэшэлгын түгсэхэлдэ хатар наадан эмхидхэгдэжэ, залуушуул нүхэд хүбүүдтээ, гоё һайханаар сэнгэһэн байна.

Б. ДОНДУПОВ.
Хурамхаанай район.

ҺЭБ-ҺАБ ҺАЛХИЛАА

Байгша оной ноябриин нэгэнэй үдэр баруун-хойто зүгһөө һэб-һаб һалхилаад, саһан бударжа эхилбэ. Энэмнай Атлантынхи зүгһөө ерэһэн шэнгэтэй агаар түргэн саг соо республикын нютаг нугануудаар таража, зарим районуудта саһан орбогэр оробо ха юм. Хоёрдохи хонод турша Прибайкалиин, түбэй болон хойто районуудта саһан орһон байна. Энэ үе соо Баргажанай, Прибайкалиин, Ивалгын районуудта, Улаан-Үдэдэ 3-һаа 9 миллиметр хүрэтэр саһан оробо. Мүн Хурамхаанай, Кабанскын, Хойто-Байгалай болон бусад нютагуудта нэгэ миллиметр шахуу саһан оробо. Саашадаа сагай улари аалихан һалхитай, саһатай байхаар хүлеэгдэнэ. Тэдэр хойлходо, һулахаанаар һалхилха, һүниндөө 13—18, үдэртөө 5—10 градус хүйтэн байхаар багсаагдана.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Жэлэй түгэсхэлдэ хурдадхагта» — түрүү бэшэг. «КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ» — тогтоол. КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө — материалнуудай суглуулбари. «Гэрэшэтэйхэн алмалга» — газетын редакцийн болон арадай хиналтын хэлэн шалгалта.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Хамтын подрядай һургуули» — тусхай хуудаһан.

Гурбадахи хуудаһанда. Уялсурталай хүдэлмэридэ — анхарал. «Мал ажалай фермэ — ажал ябуулгын гол «объект» — А. Климовэй статья. «Түрүүшын адли эрхэ» — Ц. Жаргалсайханай статья. Лектор-атеистнүүдэй семинар» — Ш. Широков. корреспонденци.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Театр соо хүлгөөтэй» — Н. Ю. Медуевтай О. Бараевагай хэһэн хөөрэлдөөн. 1986 оной ноябриин 7-до Улаан-Үдэ хотоо үнгэрэгдэһэн ажалшадай демонстрациин тухай фоторепортаж. Кинолектори. «Усадхаха хэрэгтэй» — Л. Абрамовагай корреспонденци. «Байкалрыбвод» мэдээсэнэ. «Хулгайгаар олзо олгоошото — халтан» — С. Горбатын гэшэш корреспонденци.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Время. 9.45 — «Аяншалагшадай клуб». 10.45 — «В дни Октября» — уран һайханай фильм. 12.35 — Шэнэ һонин (12.40 хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ һонин. 15.50 — Баримтата фильмүүд. 16.40 — «Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». 17.10 — «Живая радуга» — уран һайханай фильм. 18.15 — «...16 хүрэтэр ба түрэнхэй дээшэ наһатайшуулда». 19.00 — Эрдэм, техникын талаар 1986 оной Ленинскэ комсомолой шангай лауреадууд. 19.30 — Мультфильм. 19.45 — «Мүнөөдэр — туби дэлхэй дээрэ». Улаан-Үдэ. 20.00 — «Байгаль» — мэдээсэлэй программа. Москва. 20.30 — «Хебаа туршаа, басагад» (Куйбышев хото). 22.00 — Время. 22.35 — «Туби дэлхэй, аялгануудаар». 23.45 — «Мүнөөдэр туби дэлхэй дээрэ». 24.00 — Футбол. Европын чемпионуудай кубок. «Динамо» (Киев) — «Селтик» (Шотланди).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — «Мировой парень» — уран һайханай фильм. 10.35 — Фильм-концерт. 11.05 — «Экологическа дневники». 11.35 — Баримтата фильм. 11.45 — Соносхол. 11.50 — Баримтата фильм. 12.10 — Концерт. 12.55 — Немец хэлэн. 13.25 — Евгений Шварц болон тэрэнэй онтохонууд. 14.25 — Мультфильмнууд. 15.25 — «Лома — забытый друг» — хүүхэдтэй фильм. 16.30 — Шэнэ һонин. Улаан-Үдэ. 18.35 — Соносхолнууд. 18.45 — «Буряадай АССР-эй хүдэлмэрилэгшэдэй V съездые угтуулан». 19.25 — «Горн» программа. Москва. 20.00 — «Архи уухагүй ябадалые ажабайдалай ёһо гурим болгохо». 21.10 — Баримтата фильм. Улаан-Үдэ. 20.30 — «Онохойн совхозой коллективэй социалис уялгануудай дүүргэлтэ тухай». Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуулай». 21.15 — Концерт. 21.50 — Баримтата фильм. 22.00 — Время. 22.35 — «Путь к себе» — 3 серитэй уран һайханай фильм. 2-дохи серн.

САГАЙ УЛААРИЯ

МҮНӨӨДЭР республика доторнай бүрхэжэ сэлмэжэ байха. Зарим нютагуудта сахан орохо. Харгы дээрэ гулгаа. Баруун-хойноһоо секундын 5—10 метр хурдатай һалхилхэ. Һүниндөө хүйтэн 16—21, үдэртөө 4 градус хүйтэн хүрэтэр улаарил тогтохо.

Улаан-Үдэдэ бүрхэжэ сэлмэжэ байха. Багахан сахан орохо. Харгы дээрэ гулгаа. Һүниндөө 4—6, үдэртөө 1—3 градус хүйтэн болохоор хүлеэгдэнэ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76; отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-58-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-34-05, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95. Собственные корреспонденты: п. Баргузин — 91-1-44, г. Закаменск — 34-33, п. Кырен — 91-7-18, Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск — 55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли. г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-01327. Заказ № 255. Индекс 04609